

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Матеріали

Студентської науково-практичної конференції.

**«ВИКОРИСТАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ І СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У
ЗЕМЛЕУСТРОЇ, ГЕОДЕЗІЇ ТА КАДАСТРІ»**

14 грудня 2021 р

м. Херсон

УДК: 332.33 : 551.58

Оргкомітет конференції :

Олександр Аверчев - проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Юрій Яремко - директор ННЦ "Інститут післядипломної освіти та дорадництва", професор кафедри землеустрою, геодезії та кадастру Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Наталія Дудяк - завідувачка кафедри землеустрою, геодезії та кадастру Херсонського державного аграрно-економічного університету

Лавренко Наталія – голова наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених факультету архітектури та будівництва.

У матеріалах конференції висвітлено сучасні науково-практичні технології та досягнення наук в галузі геодезії та землеустрою.

В конференції прийняли участь здобувачі вищої освіти спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

ЗМІСТ

Федак В. А. <i>Дослідження сучасних методів геодезичного забезпечення кадастрових робіт</i>	6
Корня В.С. <i>Використання БПЛА у плануванні та розвитку територій адміністративно-територіальних утворень</i>	9
Блінічкін І.В. <i>Аналіз порядку передачі у користування земельних ділянок під артезіанськими свердловинами</i>	12
Бронін А.О. <i>Дослідження особливостей процесу зміни цільового призначення земельних ділянок</i>	16
Бронін І.О. <i>Аналіз порядку встановлення обмежень у використанні земельних ділянок</i>	19
Горобець І.І. <i>Формування та встановлення меж населених пунктів при застосуванні сучасних технологій</i>	22
Домершикова А.О. <i>Аналіз просторового планування території територіальної громади</i>	27
Магаляс В.А. <i>Складання документації із землеустрою з використанням скриптових функцій для автоматизації виробничих процесів в програмному забезпеченні «DIGITALS»</i>	30
Раїлко В.В. <i>Соціально-правові основи регулювання орендних відносин при використанні сільськогосподарських земель</i>	33
Семенова С.М. <i>Аналіз методик проведення судових експертних досліджень з питань землеустрою на прикладі проведення судової експертизи з питань землеустрою</i>	36

Сидоренко А.О. <i>Картографування земельних ресурсів з використанням ГІС та ДДЗ</i>	39
Лозун С.П. <i>Особливості впорядкування території в умовах зрошення</i>	42
Циганок М.О. <i>Дослідження методики передачі державних та комунальних земель у власність для</i>	45
Сеїтов С.Ю. <i>Дослідження методики складання проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок із земель водного фонду</i>	49
Скрипнюк Д.В. <i>Дослідження методичних підходів до розробки робочих проєктів землеустрою щодо рекультивациі земель</i>	53
Єрмакова Л.О. <i>Еколого-економічне обґрунтування використання зрошуваних земель</i>	57
Колчева Н.Є. <i>Особливості самоврядного контролю за використанням та охороною зрошуваних земель в умовах Півдня України</i>	61
Корбич О.М. <i>Застосування сучасних супутникових радіонавігаційних систем в здійсненні меліоративних заходів</i>	65
Корбич О.М. <i>Меліорація земель як фактор антропогенної трансформації природних ландшафтів</i>	68
Легкобит А.М. <i>Розробка локальної ГІС для вирішення питань землеустрою</i>	70
Леженкін І.О. <i>Сучасний стан та перспективи розвитку топографо-геодезичного забезпечення території на локальному рівні</i>	73
Сухініна С.Г. <i>Аналіз сучасного стану та ефективність використання земельних ресурсів в умовах Степу України</i>	77

<p>Бреус О.П.</p> <p><i>Аналіз порядку розробки проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок в оренду під будівництво лінії електропередач</i></p>	<p>80</p>
<p>Джамалі Р.</p> <p><i>Особливості ведення землеустрою на Півдні України</i></p>	<p>83</p>
<p>Ходенкова Ю.В.</p> <p><i>Еколого-економічний аналіз використання земельних ресурсів фермерського господарства Херсонської області</i></p>	<p>86</p>
<p>Шклярєнко О.В.</p> <p><i>Аналіз особливостей щодо управління земельними ресурсами в територіальних громадах</i></p>	<p>89</p>

ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ГЕОДЕЗИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДАСТРОВИХ РОБІТ

ФЕДАК Валентин Андрійович - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЛАВРЕНКО Наталія Миколаївна - к.с.-г.н, доцент, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Науково-технічний розвиток з кожним днем охоплює все більше сфер нашого життя. Сучасне геодезичне обладнання постійно удосконалюється і модернізується, що дозволяє виконувати кадастрові роботи з більшою точністю, покращеною якістю і щонайшвидше. Використання сучасних геодезичних приладів та технологій є одними з найбільш важливих і необхідних елементів при виконанні кадастрових робіт. Можна з впевненістю стверджувати, що новітні супутникові технології в поєднанні з комп'ютеризацією стали альтернативою традиційним видам геодезичних вимірювань. Сьогодні, щоб розв'язувати комплексні задачі прикладної геодезії, використовують інтегровані комплекти геодезичного обладнання з високою точністю та швидкістю вимірювань, які прийшли на заміну окремим приладам - тахеометру, нівеліру, теодоліту. Комп'ютерні інновації дозволили на порядок модернізувати і вдосконалити геодезичне обладнання. При вирішенні геодезичних завдань ці прилади не вимагають постійної присутності виконавця робіт і працюють за заздалегідь заданою програмою, що значно полегшує роботу з ними.

Зміна адміністративно-територіального устрою України у зв'язку з децентралізацією, зменшення кількості адміністративних районів, об'єднання територіальних громад, - події, що потребують швидких та якісних рішень в частині геодезичного забезпечення кадастрових робіт. Геодезична та картографічна основа ДЗК потребує оновлення та проведення робіт щодо інвентаризації та встановлення меж нових АТУ з застосуванням насамперед сучасних методів та технологій.

Однією з високотехнологічних галузей, найбільш затребуваної в сучасному виробництві є геодезія, оскільки для кадастрових робіт необхідно проведення якісних робіт. Для вимірювань використовується електронне або лазерне устаткування, а отримані результати підлягають обробці в спеціальних програмах.

У новітніх приладах впроваджуються сучасні науково-технічні досягнення, з'являються моделі з безліччю нових функціональних можливостей.

Сучасні геодезичні роботи виконують з використанням передових технологій збору і обробки інформації, таких як GPS обладнання.

Сучасні GPS-приймачі застосовуються при геодезичній зйомці, для створення та розвитку геодезичної мережі, створення земельних кадастрів, моніторингу ділянок. При розміщені на об'єкті GPS-приймача обчислюється його положення завдяки тому, що приймач приймає та обробляє сигнали супутників космічного сегменту GPS-системи глобального позиціонування.

Принцип дії GPS-приймача полягає в тому, щоб на основі відомостей про положення кожного супутника на орбіті, розрахувати своє положення за даними вимірювання часу розповсюдження радіосигналів, випромінюваних штучними супутниками до своєї антени.

Наземне лазерне сканування (НЛС) - на сьогоднішній день найбільш оперативний і продуктивний спосіб отримання точної і якнайповнішої інформації про просторові об'єкти. Суть технології полягає у визначенні точних просторових координат точок поверхні об'єкту. Шляхом ділення часу проходження лазерного променя від випромінювача до поверхні, що відбиває, і назад до приймача на швидкість поширення лазерного променя визначається відстань до об'єкта.

Мультистанція - передовий інженерний інструмент, об'єднуючий в собі функціонал роботизованого тахеометра, сканера, фотограмметричної станції і з можливістю доповнення GNSS приймачем. Скануючий тахеометр Leica Nova MS60 оснащений польовим програмним забезпеченням Leica Captivate, яке може застосовуватися незалежно від обладнання з яким працює виконавець, будь то GNSS приймач, тахеометр або і те і інше, перетворює складний набір просторових даних в прості та зручні для роботи 3D моделі. Завдяки цій технології є можливість всі типи вимірювань і проектних даних переглядати у трьох площинах.

Незважаючи на бурхливий розвиток нових областей геодезії - супутникових методів вимірювання та лазерного сканування, традиційний геодезичний прилад - електронний тахеометр, як і раніше, займає важливе місце в геодезичних роботах. Сучасний електронний тахеометр складається з приводу, модуля наведення на візирну ціль та радіо комунікаційного пристрою. Він автоматично наводиться на точку, яка спостерігається, а команди оператор подає з пульта дистанційного керування. Оператор не має потреби у зміні фокусу зорової труби і ручному наведенні на точку, так як він цілком зосереджений на показаннях дисплея, при цьому збільшується якість кодування об'єктів під час зйомки, завдяки чому знижується час на камеральну обробку. При виконанні геодезичних работ

переваги просто величезні — обчислюються редуції відбивача в проектне положення оновлюються в реальному часі.

Супутниковий зв'язок і сучасне обладнання, а також програмне забезпечення дозволяє польовим бригадам виконувати роботи практично в будь-яких умовах, а також оперативно обробляти матеріали в натурі (на місцевості) або швидко передавати матеріали для подальшої камеральної обробки. Інтегровані комплекти обладнання, які замінюють собою тахеометр, нівелір, теодоліт та інші геодезичні прилади, та забезпечують високу точність і швидкість вимірювань [1] постійно удосконалюються, з'являється електронне обладнання, яке дозволяє виробляти геодезичні роботи при мінімальній участі людини. Справжній прорив в геодезії визвало використання в геодезичних роботах електронних тахеометрів, GPS-антен, і 3D-сканерів.

Для проведення робіт із землеустрою і кадастру необхідною є надійна геодезична основа, побудова якої, як правило, пов'язана з модернізацією та великим обсягом геодезичних робіт. [2] Використання сучасного обладнання та технологій, застосування інтегрованих комплексів та комп'ютерних інновацій дозволяє виконувати виробничі завдання з вищою точністю, кращої якості і в коротші строки.

Список літератури:

1. Шкурченко Ю., Котик З. Особливості топографо-геодезичних робіт у землеустрої і кадастрі / Ю. Шкурченко, З. Котик // Геодезія та землеустрій: стан, проблеми та перспективи розвитку.- 2019.- №20.- С. 121-124
2. Анисенко О.В., Платонова К.А. Сучасні геодезичні прилади, їх значення і роль у геодезичних вимірюваннях./ О.В. Анисенко, К. А. Платонова// Економічна наука.-2019.-№4.- С80-83.

ВИКОРИСТАННЯ БПЛА У ПЛАНУВАННІ ТА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ УТВОРЕНЬ

КОРНЯ Віктор Сергійович - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

КУРАКОВА Лариса Германівна - старший викладач, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Глобалізація світової економіки призводить до посилення ролі громад в економічному розвитку локальних територій та країни. Територіальні громади мають перетворитись із об'єкта управління на суб'єкт управління і самостійно забезпечувати свою спроможність. Територіальні громади нестимуть відповідальність за планування свого розвитку, за економічне майбутнє та добробут. Забезпечення більшої конкурентоспроможності громад вимагає від місцевого самоврядування розуміння особливості сучасного розвитку, володіння необхідними знаннями щодо планування розвитку громад, місцевого економічного розвитку, інформацією щодо оцінки стану громади, питанням стратегічного та просторового планування та навичками у використанні інноваційних інструментів в плануванні, системі діагностики[1]

Багатогранність і комплексність процесу місцевого розвитку вимагає запровадження складних системних підходів, залучення значної кількості спеціалістів з різних галузей та врахування і узгодження позицій.

Досягнення планів розвитку і вся діяльність у сфері місцевого розвитку охоплюють розробку стратегій, підготовку програм та проектів, які забезпечують формування такого ділового клімату і таких місцевих умов, що сприяють максимальному залучення ресурсів та забезпечують економічне зростання.

Управління територіями адміністративно-територіального утворення – це складний процес, що вимагає достовірних даних про реальний стан земельних ресурсів, об'єктів нерухомості та інфраструктури. «Управління земельними ресурсами передбачає дії направлені на найбільше ефективне та раціональне використання земель як просторового базису, основного засобу

виробництва, предмету праці, на розвиток земельних відносин, та потребує використання сучасних підходів і методик щодо формування інформаційної бази про наявні земельні ресурси, запровадження геоінформаційних інноваційних технологій при плануванні територій громад, геоінформаційних систем – як інструменту управління територіями.» [2] Тому основною умовою ефективного управління в сучасних умовах є створення муніципальних геоінформаційних систем з ефективним механізмом збору та обробки інформації. Завдяки методам дистанційного зондування за допомогою безпілотних літальних апаратів та сучасним ГІС системам є можливість суттєво пришвидшити виконання завдань поставлених перед територіальними громадами, пов'язаних з просторовим плануванням, контролем використання земель, вирішення земельних спорів та отримання оперативної інформації у будь-який час та у будь-якому місті своєї території.

Безпілотні літальні апарати повинні стати незамінними в розвитку і плануванні територіальних громад; адміністративно територіальні утворення мають можливість отримати незалежність не тільки в економічному плані а й с точки зору актуалізації та оновлення даних наявних земель.

Адміністративно-територіальна реформа в Україні – це найбільш успішна реформа з часів незалежності. Перший етап вже подолано – проведено фінансову децентралізацію, і гроші залишаються в громаді, є фінансові ресурси у вигляді закріплених за ними податків і зборів, але немає розуміння кількості та якості земель, які відійшли до об'єднаних громад тому облік земель є першочерговим питанням. Вирішення цього питання потрібно для розробки плану довгострокового використання земель та території ОТГ. Треба визначити категорії земель, межі ділянок, зони обмежень, створити схеми охорони земель, виділити сміттєзвалища та зони промислових відходів, скотомогильники, все те що може становити загрозу чи є джерелом забруднення тощо. Кожна громада повинна мати актуальну інформацію про всі земельні ресурси для більш раціонального використання і привабити можливих інвесторів. Територіальні громади в сукупності формують бачення використання та планування земель в Україні. Об'єднання громад стимулюють у сприянні ефективному просторовому плануванню, управлінню землекористуванням та системі забудови земель. От же, місцевий розвиток це процес певних змін який відбувається місцевій системі територіальної громади, який повинен поводитись до певних покращень якості життя населення як зараз так і в майбутньому.

Список літератури:

1. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с
2. Куракова Л.Г., Гуліченкова О.М. Просторове планування території ОТГ, в тому числі перспективи використання земель сільськогосподарського призначення/ Куракова Л.Г., Гуліченкова О.М.// Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення» (04-05 березня 2021 р.)- Херсон: Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2021. – с.152-156 .

АНАЛІЗ ПОРЯДКУ ПЕРЕДАЧІ У КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ПІД АРТЕЗІАНСЬКИМИ СВЕРДЛОВИНАМИ

БЛІНІЧКІН Іван Володимирович - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЯРЕМКО Юрій Іванович - доктор економічних наук, професор, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Видобуток підземних вод свердловинами вимагає дотримання чинних норм земельного, водного законодавства та законодавства про надра, оскільки визначає заходи щодо комплексного використання земельних та водних ресурсів та надр. Передача земельних ділянок у користування, зокрема під артезіанськими свердловинами, відбувається шляхом розробки документації із землеустрою.

Правовий режим використання різних видів природних ресурсів нині широко досліджується та обговорюється у фаховій літературі як науковцями, так і фахівцями з практики. Реформуючи систему органів та функцій управління у сфері використання та охорони природних ресурсів, їх законодавець прагне вирішити та усунути спірні питання.

Щодо положення статті 181 Цивільного кодексу України [1] свердловину можна віднести до нерухомого майна, оскільки вона розташована на земельній ділянці і її переміщення неможливе без знецінення та зміни цільового призначення. Відповідно до статті 182 ЦКУ [1], виникнення права власності на нерухоме майно підлягає державній реєстрації, а відмова, ухилення від реєстрації може бути оскаржена до суду.

Порядок державної реєстрації прав на нерухоме майно визначається Законом України «Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [2]. Існуюча судова практика вказує на неоднозначність підходів до питання реєстрації права власності на свердловину.

Підтвердженням права власності на свердловину найчастіше є паспорт свердловини. У паспорті, крім іншого, вказуються координати свердловини, глибина, рівень води, витрата.

Бувають випадки, коли для підтвердження права на свердловину використовується земельна документація (план земельної ділянки), договори оренди землі, акти приймання-передачі земельної ділянки, на якій розташована свердловина, тощо.

Важливе і неоднозначне питання також про порядок використання земельної ділянки, на якій розташована свердловина. З точки зору використання земельної ділянки при експлуатації свердловин, важливо враховувати не тільки факт володіння або користування земельною ділянкою, на якій такий об'єкт розташований. Необхідно мати на увазі положення статті 113 Земельного кодексу України [3] та постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. № 2024 «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» [5].

Ці законодавчі норми передбачають необхідність створення трьох зон санітарної охорони з обмеженим режимом господарської діяльності.

Зони санітарної охорони джерел і об'єктів централізованого питного водопостачання входять до складу водоохоронних зон і поділяються на три пояси:

- перший пояс (суворий режим) включає ділянку водозабору, територію об'єктів водопостачання і встановлюється на відстані не менше 30 м від водозабірної споруди при використанні напірних водоносних горизонтів і не менше 50 м при експлуатації ґрунтових водоносних горизонтів;

- до другого і третього поясу (обмеження та нагляду) належить територія, призначені для захисту водоносних горизонтів від мікробного (другий пояс) та хімічного (третій пояс) забруднення, а оскільки другий пояс знаходиться всередині третього, він також служить для захисту від хімічного забруднення.

Межі другого та третього поясів визначають гідродинамічним розрахунком. У розрахунках визначаються лінії або набори точок, з яких забруднена вода надходить у водопостачання за певний розрахунковий час. Різниця в розрахунку другого та третього поясів якраз і є значенням цього періоду розрахунку.

Розмір другої зони визначається виходячи з умов, що якщо мікробне забруднення потрапить через зону аерації або безпосередньо у водоносний шар, воно не потрапить до водозабірної споруди.

Залежно від конкретних гідрогеологічних умов та наявності вихідної інформації розрахунок третього поясу зони санітарної охорони можна виконувати графічно, графічно-аналітично, аналітичними методами та методом математичного моделювання.

Землі державної та комунальної власності, на яких розташовані будівлі, споруди, інше нерухоме майно, що знаходиться у державній або комунальній власності, передається особам, зазначеним у частині «а» частини другої статті 92 Земельного кодексу України, тільки на праві постійного користування.

Зацікавлена особа у відведення земельної ділянки із земель державної або комунальної власності для її відведення звертається за отриманням дозволу на розробку проекту землеустрою до відповідного органу виконавчої влади або місцевого органу влади.

У заяві зазначаються приблизний розмір земельної ділянки та її цільове призначення. До заяви додаються графічні документи, в яких зазначено необхідне місце розташування і розмір земельної ділянки, нотаріально засвідчена письмова згода землекористувача (у разі вилучення земельної ділянки). Забороняється вимагати додаткові матеріали і документи.

Компетентний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування у місячний строк розглядає заяву та дає згоду на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або обґрунтовано відмовляє у його наданні такого дозволу.

Якщо протягом місяця з дня реєстрації звернення компетентний орган, що передає земельні ділянки державної чи комунальної власності, не надав дозволу на розробку проекту землеустрою чи вмотивовану відмову протягом одного місяця з дня закінчення цього строку, то зацікавлена особа може замовити виготовлення землевпорядної документації без такого дозволу, про що письмово повідомляється компетентний орган. До письмового повідомлення зацікавлена особа повинна додати договір про виконання землевпорядних робіт.

Склад проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки визначається статтею 50 Закону України «Про землеустрій» [4] та має містити:

- пояснювальну записку;
- матеріали геодезичних вишукувань та землевпорядного проектування (у разі формування земельної ділянки);
- розрахунок розміру втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва (у випадках, передбачених законом);
- розрахунок розміру збитків власників землі та землекористувачів (у випадках, передбачених законом);
- перелік обмежень у використанні земельної ділянки;
- кадастровий план земельної ділянки.

Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки затверджується в порядку, встановленому статтею 186 Земельного кодексу України.

Використання земельної ділянки землевласником/землекористувачем повинно здійснюватись з дотриманням вимог статті 91 Земельного кодексу України.

Отже можна зробити наступні висновки:

- ✓ Земельні ділянки, на яких розташовані артезіанські свердловини, що перебувають у державній чи комунальній власності, передаються підприємствам, установам та організаціям, що належать до державної та комунальної власності, лише на праві постійного користування.
- ✓ Надання в користування земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності під артезіанськими свердловинами здійснюється на підставі рішень щодо затвердження

документації із землеустрою у разі:відведення земельної ділянки у користування зі зміною цільового призначення; формування нової ділянки (крім поділу та об'єднання).

- ✓ Обов'язкове створення трьох зон санітарної охорони з обмеженим режимом господарської діяльності для будь-яких свердловин.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ru/ed20131011>
2. Закон України «Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обтяжень» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
3. Земельний кодекс України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#n1732>
4. Закон України «Про землеустрій» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#n679>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. № 2024 «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2024-98-%D0%BF#Text>

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУ ЗМІНИ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

БРОНІН Андрій Олександрович - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЛАВРЕНКО Наталія Миколаївна - к.с.-г.н, доцент, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Земельна ділянка може переходити з однієї категорії земель до іншої, проте що стає підставою для такого переходу, які особливості та якими нормами цей процес регулюється є досить важливим для зацікавлених осіб. Процес зміни цільового призначення земель визначених земельним законодавством категорій має індивідуальний характер .

В останні роки процес зміни цільового призначення земель звертає на себе увагу науковців, що доводить його важливість та актуальність. Загальному процесу зміни цільового призначення. приділили увагу П.І. Бєрова, В.В. Гончаров, Й.М. Дорош, Л. Ковальов, А.М. Плєшковська, А.М. Третьак, О.В. Фролов, Н.О. Черненко.

Поділ земель за цільовим призначенням є одним з правових інструментів забезпечення раціонального землекористування та охорони земель.

У загальному сенсі під цільовим призначенням землі слід розуміти правовий режим її використання, що забезпечує реалізацію права користування землею таким чином, щоб це відповідало суспільним інтересам і не завдавало шкоди навколишньому середовищу.

Необхідність встановлення цільового призначення земель при землеустрої обумовлена їх специфікою як об'єкта земельних відносин – просторовими обмеженнями, незамінністю, незмінністю місцеположення, тощо.

Одна з основних проблем при зміні цільового призначення землі – це невизначеність термінології. Ще одним негативним моментом є те, що в категорії земель є земельні ділянки, правові режими яких практично не мають нічого спільного. Така ситуація призводить до того, що сама по собі приналежність земельної ділянки до певної категорії земель в більшості випадків мало що говорить про її правовий режим. Така ситуація нівелює межі між категоріями земель, і в результаті сам принцип необхідності виняткового цільового використання земель.

Підставою для встановлення цільового призначення землі є її належність до відповідної категорії земель. Згідно статті 18 Земельного

кодексу України в нинішньому розподілі земельного фонду країни виділяють дев'ять категорій земель:

- землі сільськогосподарського призначення,
- землі житлового та громадської забудови,
- землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення,
- землі оздоровчого призначення,
- землі рекреаційного призначення,
- землі історико-культурного призначення,
- землі лісгосподарського призначення,
- землі водного фонду,
- землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення [2].

Земельні ділянки кожної категорії земель, що не надані у власність або користування громадян та юридичних осіб, можуть перебувати в запасі.

Зміна цільового призначення земельної ділянки може відбуватися зі зміною категорії, а також без її зміни шляхом розробки документації із землеустрою у випадках формування земельної ділянки із земель державної та комунальної власності, не сформованих у земельні ділянки.

Процедура зміни цільового призначення земельних ділянок у такому випадку така:

- розробка Проекту землеустрою та його погодження в порядку, встановленому статті 186 ЗКУ;
- внесення змін про земельну ділянку до Державного земельного кадастру;
- затвердження проекту землеустрою та зміна цільового призначення земельної ділянки здійснюється органами, визначеними у статті 122 Земельного кодексу України;
- внесення змін в договір оренди землі (якщо відбувалася зміна цільового призначення орендованої земельної ділянки), а також до Державного реєстру прав на нерухоме майно.

Згідно Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» «зміна цільового призначення земельної ділянки допускається виключно за умови дотримання правил співвідношення між новим видом цільового призначення земельної ділянки та видом функціонального призначення території, визначеного відповідною містобудівною документацією на місцевому рівні» [3].

Належність земельної ділянки до відповідної функціональної зони визначається за даними Державного земельного кадастру.

У разі якщо на земельних ділянках розташовані будівлі, споруди, що є у приватній власності землекористувача, який використовує земельні ділянки на правах постійного користування, оренди, тощо, зміна цільового призначення таких ділянок може здійснюватися землекористувачем і не

потребує прийняття рішень органу, який здійснює розпорядження відповідною земельною ділянкою.

Особливості зміни цільового призначення земельної ділянки визначені статтею 20 Земельного кодексу України [2], де зазначається, що зміна цільового призначення земельних ділянок приватної власності здійснюється за ініціативою землевласників.

Чинне законодавство передбачає обмеження на зміну цільового призначення окремих категорій земель.

Зміна цільового призначення земельної ділянки можлива тільки для реалізації певних цілей, передбачених частиною 9 статті 20 Земельного кодексу України [2]. Окрім того, передача особливо цінних земель державної або комунальної власності, визначених у пунктах «а» і «б» частини 1 статті 150 Земельного кодексу України, до земель інших категорій здійснюється лише за погодженням з уповноваженими органами.

Особливу увагу слід приділити проблемам, пов'язаним зі зміною цільового призначення сільськогосподарських земель. Отже цей процес можливий за умови відшкодування власником земельної ділянки або землекористувачем втрат сільськогосподарського виробництва. А внесення змін до Державного земельного кадастру можливе тільки за умови надання її власником / користувачем забезпечення виконання такого зобов'язання.

Висновки:

- Зміна цільового призначення земельної ділянки може відбуватися зі зміною категорії земель, а також без її зміни.
- Зміна цільового призначення - у відповідності до містобудівної документації.
- Види використання земельної ділянки в межах певної категорії (крім земель сільськогосподарського призначення та земель оборони) визначаються її власником самостійно.
- Зміна цільового призначення земельної ділянки не потребує розроблення документації із землеустрою (крім випадків формування земельної ділянки із земель державної та комунальної власності)
- Погодження зміни цільового призначення у відповідності до пункту 7 статті 20 Земельного кодексу України
- Відомості про зміну цільового призначення земельної ділянки вносяться до Державного земельного кадастру.

Список використаних джерел:

1. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України. Київ : Алерта, 2019. 204 с.
2. Земельний кодекс України // [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

3. Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

УДК: 345-987

АНАЛІЗ ПОРЯДКУ ВСТАНОВЛЕННЯ ОБМЕЖЕНЬ У ВИКОРИСТАННІ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

БРОНІН Іван Олександрович - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЯРЕМКО Юрій Іванович - доктор економічних наук, професор, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Забезпечення раціонального використання та охорони земель є одним із головних завдань земельного законодавства. Саме для цього законодавцем встановлюються певні обмеження під час використання земельних ділянок їх власниками чи користувачами. Такі обмеження ґрунтуються на дотриманні вимог відповідної поведінки під час здійснення права власності на землю і є обов'язковим для всіх без винятку землекористувачів. Саме тому дослідження щодо встановлення обмежень у використанні земель має як теоретичне, так і практичне значення.

Право власності на землю на сучасному етапі розвитку суспільства не є абсолютним і у більшості країн світу дане право обмежене законом в інтересах суспільства. Необхідність обмеження власності на землю в Україні випливає із статті 41 Конституції України [1], в якій мовиться, що використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості та властивості землі. Межі здійснення права власності на землю визначаються колом обов'язків, покладених законом на землевласників за раціональне використання і охорону землі. Обмеження прав на землю важливі при визначенні меж прав на землю.

Проблемами обмежень під час здійснення прав на землю не лише землевласниками, а й землекористувачами цікавилася значна кількість дослідників, серед яких В. І. Андрейцев, О. Г. Бондар, І. І. Каракаш, А. М. Мірошніченко, В. В. Носік, Т. Є. Харитонова, М. В. Шульга та ін.

Сутність обмежень у використанні земель полягає в узгодженні інтересів та потреб, що виникають в процесі регулювання земельних відносин. і встановлення режиму землекористування на різних рівнях ієрархії.

Тому при формуванні обмежень у використанні земель необхідно дотримуватися таких принципів:

- забезпечення безпеки держави;
- поєднання державних, регіональних та місцевих інтересів;
- обґрунтованості;
- досягнення збалансованого співвідношення економічних і екологічних інтересів суспільства;
- забезпечення раціонального та обґрунтованого використання і охорони земель.

Під обмеженням права на землю слід розуміти встановлену чинним законодавством заборону або покладання на суб'єктів права власності додаткових обов'язків здійснення певних дій, що пов'язані з набуттям, використанням та відчуженням землі [2].

За способом встановлення обмеження права на землю поділяються на обмеження, які встановлюються законом, договором або судом.

До характерних рис обмежень у використанні земельної ділянки можна віднести:

- обмеження підлягають реєстрації в Державному земельному кадастрі;
- обмеження встановлюються на підставі договору та закону;
- обмеження виражаються встановленням охоронних зон, санітарно-захисних зон, зон санітарної охорони, зон особливого використання земель та обмежень, що виходять з правил добросусідства;
- обмеження поділяються на постійні і тимчасові.

Особливим видом обмеження прав на земельну ділянку, дія якого є прив'язаною до землі, є обтяження прав на земельну ділянку. До характерних рис таких обтяжень відносяться:

- обтяження підлягають державній реєстрації в Державному реєстрі прав на нерухоме майно;
- обтяження встановлюються на основі договору, закону, рішенням суду або заповітом;
- обтяження права на земельну ділянку виражаються у формах ренти, сервітуту, емфітевзису та суперфіцію.

Перелік обмежень щодо використання земель та земельних ділянок наведено в «Порядку ведення державного земельного кадастру», затвердженому постановою КМУ вуд.17.10.2012 №1051.

Правом власника або землекористувача земельної ділянки чи іншої заінтересованої особи на обмежене користування чужою земельною ділянкою є земельний сервітут. Земельні сервітути за терміном дії можуть бути постійними і строковими. Строк дії такого обмеженого користування встановлюється договором, але не може перевищувати термін на який така земельна ділянка передана у користування землекористувачу.

Найбільш поширеним прецедентом встановлення земельного сервіту є встановлення сервіту на підставі угоди між особою, що потребує його встановлення, і власником землі.

Згідно ЗУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [3], земельний сервіт підлягає державній реєстрації у порядку затвердженому постановою КМУ від 25.12.2015 №1127.

У разі встановлення земельного сервіту на не сформовані земельні ділянки, державної чи комунальної власності, законодавством дозволяється формування земельної ділянки в межах території, на яку буде поширюватися право такого сервіту.

Відповідно до статті 101 ЗКУ : «Земельний сервіт не може бути предметом купівлі-продажу, застави та не може передаватися будь-яким способом особою, в інтересах якої цей сервіт встановлено, іншим фізичним та юридичним особам» [4].

Межі дії земельного сервіту встановлюються шляхом розробки технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж частини земельної ділянки, на яку поширюється право сервіту, склад якої визначено статтею 55¹ ЗУ «Про землеустрій» [5].

Отже провівши аналіз законодавчої бази щодо встановлення обмежень у використанні земельних ділянок, можна зробити наступні висновки:

- Обмеження у використанні земель встановлюється на основі договору, закону, рішення суду.
- Обмеження прав на землю відрізняються за : за способом встановлення, і за об'єктом обмеження.
- Передумовою встановлення обмежень на земельну ділянку є формування та державна реєстрація такої ділянки.
- Встановлення обмежень проводиться шляхом розробки технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж частини земельної ділянки, на яку поширюється право суборенди, сервіту.

Список літератури:

1. Конституція України //[Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Дорош Й.М., Дорош О.С. Теоретико-методологічні засади формування обмежень у використанні земель та обтяжень прав на земельні ділянки: [монографія] / Й.М. Дорош, О.С. Дорош. – Херсон: Грінь Д.С., 2016. 606-с.
3. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» //[Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
4. Земельний кодекс України //[Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

5. Закон України «Про землеустрій» //[Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>

УДК : 528.44

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ФОРМУВАННІ ТА ВСТАНОВЛЕННІ МЕЖ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

ГОРОБЕЦЬ Іванна Іванівна - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЯЦЕНКО Володимир Миколайович - к.т.н., доцент, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

- Відповідно до Закону України «Про землеустрій» поняття «межування земель» передбачає виконання комплексу робіт, які полягають у встановленні або ж відновленні на місцевості меж АТО, меж земельних ділянок власників, землекористувачів, у тому числі орендарів, із закріпленням їх межовими знаками встановленого зразка [1].

Ключовою проблемою сучасного адміністративно-територіального устрою України переважно є відсутність на планово-картографічних матеріалах меж адміністративно-територіальних одиниць, визначених належним чином, та не встановлення їх на місцевості. Межі населених пунктів нерідко не встановлюються через відсутність зацікавленості органів місцевого самоврядування, а також через недостатнє державне та місцеве фінансування виконання робіт та законодавче не врегулювання встановлення та зміни меж населених пунктів та районів. Безумовно, що відсутність в натурі меж населених пунктів, визначення їх без урахування низки важливих факторів (місцевих, природних, історичних та ін.) створюють передумови негативного соціально-економічного розвитку цих територій — поглиблюються проблеми управління цими землями, не сповна наповнюються місцеві бюджети тощо. Згідно з частиною першою статті 133 Конституції України систему адміністративно-територіального устрою України складають: АР Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села [2]. Вирішення проблем із встановлення меж населених пунктів повинно здійснюватися через реалізацію цілеспрямованої та виваженої державної політики у сфері земельних відносин.

Метою дослідження є вдосконалення процесів розробки проєктів землеустрою з метою обґрунтування розмірів і меж населених пунктів за допомогою сучасних методів в поєднанні наземної та аерофотограмметричної зйомки з урахуванням вимог щодо раціонального використання та охорони земель.

Аерофотозйомка виконана – БПС Phantom 4 RTK.

Обробка результатів зйомки була виконана в програмі Pix4Dmapper, в системі координат USK-2000/Gauss-Kruger зона 6, масштаб зображень – 0,5. За результатами аерофотозйомки було створено ортофотоплан населеного пункту (рис.1).

Рис.1. Ортофотоплан населеного пункту

Було визначено деталі геолокації, а саме : абсолютну дисперсію та відносну дисперсію геолокації, а також середню квадратичну похибку геолокації кутів орієнтації.

Середнє значення абсолютної дисперсії складає:

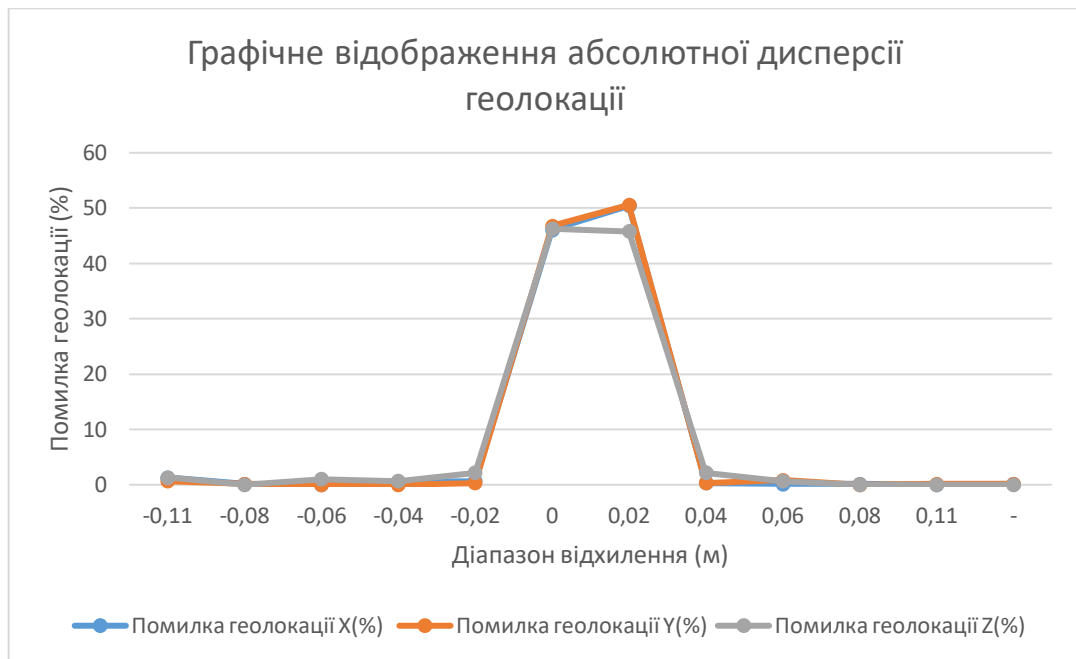
X – -0,002505 м; Y – -0,000486 м; Z – -0,002866 м.

Середнє значення відносної дисперсії складає:

X – 0,028283 м; Y – 0,028283 м; Z – 0,048413 м.

Середня квадратична похибка геолокації кутів орієнтації становить:

Omega – 0,356°; Phi – 0,384°; Kappa – 3,052°.

На основі отриманих результатів можна стверджувати що в 97,01-97,51 % випадків позиціонування знімків мають значення відхилення нормального розподілу, від середнього відхилення не більше ніж одне стандартне відхилення, а в 98,18 - 98,67 % не більше ніж на два стандартні відхилення, а в 98,34 - 98,84 % не більше ніж на три стандартні відхилення.

За результатами проведених робіт здійснено винос в натуру межових знаків №№ 11-24. Для визначення середньої квадратичної похибки планового позиціонування було проведено по 10 вимірів на точці. Вимір координат в плані та винос в натуру межових знаків проводився двома методами:

1. БПС Phantom 4 RTK;
2. GPS приймачем Trimble 5700k L1/L2 RTK.

GNSS модуль БПС визначає координати в геодезичній системі координат WGS-84, а геодезичний GPS приймачем Trimble в системі координат УСК-2000. Перехід від системи координат WGS-84 до УСК-2000 виконується за допомогою трансформаційного поля методом скінчених елементів. Цифрова модель трансформаційного поля розроблена Науково-дослідним інститутом геодезії і картографії та встановлена на сервері мережі. Після перерахунку за даними таблиці 1.1, було визначено середню квадратичну похибку планового позиціонування за формулою :

GPS-приймача $m = \sqrt{\sum_{\text{Trimble}} (\Delta X_i + \Delta Y_i)^2} = 0.080 \text{ м}$ 5700k (1)

.1.1)

БПС Phantom $m = \sqrt{\sum (\Delta X_i + \frac{\Delta Y_i}{4})^2} = 0.106 \text{ м}$ RTK (1)

.1.2)

Таблиця 1.1 – Розрахунок середньої квадратичної похибки планового позиціонування.

№ п/п	Похибка GPS-приймача Trimble 5700k			Похибка БПС Phantom 4 RTK		
	ΔX	ΔY	ΔXY	ΔX	ΔY	ΔXY
Мін	0,025	0,025	0,037	0,026	0,028	0,043
Середнє значення	0,0002	-0,0008	0,069	0,0147	0,0344	0,111
Макс	0,069	0,070	0,091	0,118	0,119	0,168

Відповідно до отриманих результатів виносу в натуру поворотних точок обидва методи відповідають допустимій середньоквадратичній похибці місцезнаходження межового знака $\pm 0,2$ м.

Таблиця 1.2 – Порівняльна характеристика обраних методів

Якісна характеристика	Метод GPS-приймача Trimble 5700k	Метод БПС Phantom 4 RTK
Підготовчі камеральні роботи, год	0,2	0,2
Полеві роботи, год	6,2 (372 хв)	5,5 (330 хв)
Камеральні роботи, год	1	1
Кількість точок, шт	53	53
Точність координат X та Y, м	$\pm 0,020$ ($\pm 0,069$)	$\pm 0,015$ ($\pm 0,111$)
Необхідне устаткування	GPS, віха	Phantom 4 RTK
Кількість працівників	1	1

Застосування сучасних технології та приладів з виконання топографо-геодезичних робіт позитивно вплинуло на якість виконаних робіт. Виконано аерофотограмметричне знімання території населеного пункту за допомогою БПС Phantom 4 RTK та винесено в натуру поворотні точки меж за допомогою геодезичного GPS-приймача Trimble 5700k з контролером Reson та GSM модемом. Виконано прив'язку знімальних та розбивочних робіт до пунктів державної геодезичної мережі. Розроблено та досліджено на практиці новий спосіб виносу поворотних точок меж населеного пункту за допомогою БПС.

Отримані результати вказують що БПС може виносити в натуру точки повороту з необхідною точність хоча і поступається GPS приймачу по точності. . Даний метод може бути доцільним під час виносу точок в

місцевості з відсутнім або слабким GSM зв'язком на земній поверхні (БПС «ловитиме» сигнал на висоті 50 або 100м). Але для виносу точок з такої висоти лазерну указку потрібно встановити на стабілізаційний підвіс, щоб зменшити похибку наведення на точку та отримати необхідну точність. Метод новий і потребує подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про землеустрій»: за станом на 25 жовт. 2011 р. / Верховна Рада України. — 2003.: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996..
3. Законодавство України. Земельний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
4. Методичні рекомендації. Режим доступу: <http://www.geoguide.com.ua/basisdoc/basisdoc.php?part=land&art=4601#:~:text=Підготовчі%20роботи-Проект%20землеустрою%20щодо%20встановлення%20або%20зміни%20меж%20населеного%20пункту%20розробляється,підготовчі%20роботи%3B&text=Проект%20землеустрою%20щодо%20встановлення%20або%20зміни%20меж%20населеного%20пункту%20складається,частини%2C%20графічних%20матеріалів%20та%20додатків>.
5. Костецька Я.М. Геодезичні прилади. Ч. II. Електронні геодезичні прилади: підручник / Я.М. Костецька. — Львів: ІЗМН, 2015. — 324 с.
6. Інструкція про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0391-10#Text>
7. Інструкція з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000, 1:500 (ГКНТА-2.04-02-98). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0393-98#Text>
8. Інструкція з використання геодезичного GPS-приймача Trimble 5700k.
9. Інструкція з використання БПС Phantom 4 RTK.

АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ФОРМУВАННЯ СХЕМИ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ

ДОМЕРЩИКОВА Анастасія Олегівна - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ДУДЯК Наталія Василівна - завідувач кафедри, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри «Геодезія, землеустрій та кадастр» Херсонський державний аграрно-економічний університет.

З прийняттям Закон України від 17.06.2020 № 711-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» [1] з'явився новий вид містобудівної та одночасно земельної документації — комплексний план просторового розвитку території територіальної громади, що скасовує необхідність розроблення декількох видів документації поетапно, містобудівної документації (проекту генерального плану) та документації із землеустрою (проекту встановлення меж).

Розробка містобудівної та землевпорядної документації, а на сьогоднішній день – просторової документації, в Україні регламентується цілою низкою законів, основним з яких є Закон «Про регулювання містобудівної діяльності» [1]. Відповідно до положень цього закону має бути створено систему планувальних документів від Генеральної схеми планування території України до схем планування території громад та генеральних планів населених пунктів. Для кожної адміністративно-територіальної одиниці та населеного пункту закон встановлює обов'язкову наявність планувальних документів. Проте більшість населених пунктів не має оновленої містобудівної документації.

Значна кількість генеральних планів населених пунктів були розроблені ще в іншій державі, тому втратили свою актуальність, а для розробки планувальної документації не вистачає коштів у місцевому бюджеті.

В останні роки ситуація щодо розроблення планувальної, містобудівної документації почала змінюватись, органи місцевого самоврядування почали розуміти, що планувальна (містобудівна) документація необхідна для залучення інвестицій, отримання надходжень для бюджету.

При цьому обов'язковим є врахування державних, громадських і приватних інтересів під час планування, забудови та іншого використання територій.

Без актуалізованої планувальної документації органам місцевого самоврядування неможливо розробити та прийняти програми соціально-економічного розвитку, охорони земель, довкілля та здоров'я населення, розвитку соціальної, інженерно-транспортної та туристичної інфраструктури, збереження історико-культурної спадщини. Ця документація є основою для складання програм, проведення земельних аукціонів, інвестиційних проектів. Обов'язковість наявності містобудівної документації на всіх рівнях територіального управління, дотримання послідовності її розроблення, дотримання її проектних рішень необхідне для управління та розвитку як територіальних громад, так і районів, областей, країни.

Згідно Постанови про Порядок розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації [2] комплексний план розробляється та затверджується з метою забезпечення сталого розвитку територіальної громади з дотриманням принципу збалансованості державних, громадських та приватних інтересів та з урахуванням концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади (за наявності), передбачає узгоджене прийняття рішень щодо цілісного (комплексного) просторового розвитку населених пунктів як єдиної системи розселення і території за їх межами.

Комплексний план розробляється на всю територію територіальної громади. Комплексний план не розробляється, якщо територія громади включає лише територію населеного пункту.

Комплексний план включає планувальні рішення щодо перспективного використання всієї території територіальної громади відповідно до визначених цим Порядком та Завданням складу та змісту комплексного плану.

Сьогодні складається певна необхідність в розробці та затвердженні планувальних, містобудівних документів в комплексі із землевпорядної документацією.

Органи місцевого самоврядування повинні прискорити розроблення містобудівної документації щоб зупинити остаточне позбавлення громад перспектив розвитку, так як це інструмент стратегічного планування та оперативного управління територіями, їх резервування для майбутніх містобудівних потреб з врахуванням вимог містобудівного, земельного, санітарного, екологічного, природоохоронного, протипожежного законодавства.

Розроблення планувальної документації має стати невід'ємною частиною розробки стратегії розвитку, без яких складно взагалі уявити якийсь перспективний розвиток територій.

Список літератури

1. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI. Голос України від 12.03.2011 (№ 45). Редакція від 24.07.2021. Ст. 343.
2. ДБН Б.1.1-21:2017. Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад. [чинний від 2018-03-18]. Вид.оф. Київ: Державне підприємство «Український науково-дослідний і проектний інститут цивільного будівництва» (УКРНДПЦИВІЛЬБУД). Ст. 24.

УДК: 528.4:004

**СКЛАДАННЯ ДОКУМЕНТАЦІЙ ІЗ ЗЕМЛЕУСТРОЮ З
ВИКОРИСТАННЯМ СКРИПТОВИХ ФУНКЦІЙ ДЛЯ
АВТОМАТИЗАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ В ПРОГРАМНОМУ
ЗАБЕЗПЕЧЕНІ DIGITALS**

МАГАЛЯС Владислав Анатолійович - *здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

ЯРЕМКО Юрій Іванович - *доктор економічних наук, професор, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

Актуальність теми. У комплексі робіт із створення кадастру вагоме місце займає топографо-геодезична діяльність, що здійснюється з метою створення карт населених пунктів, визначення та фіксації меж земельної ділянки. Нині із внесенням змін в склад документації із землеустрою, згідно Закону України 1423-ІХ, виникає необхідність у створенні нових або оптимізації раніше створених скриптових функцій, які раніше використовували для підвищення ефективності інженерів землепорядників. При цьому, зміни щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин в Україні, визначили дещо новий характер і зміст документації.

Тому проблема оновлення та інтеграції нових скриптових функцій в Україні є актуальною. Відтак, для вирішення цих задач необхідне програмне забезпечення, що дозволяє на основі геоінформаційної системи (ГІС) створити єдине інформаційне середовище, що включає в себе як стандартні функції ГІС, так і технологічні, пов'язані із сучасними методами – скриптових функцій.

Таким чином, вибір програми DigitalS є найбільш підходящим для автоматизації виробничих процесів, це пов'язано з наявністю вбудованої мови програмування та швидкою інтеграцією готових програмних компонентів створених на основі скриптових функцій, які легко інтегруються в процес складання документації із землеустрою.

Складання документацій із землеустрою з використанням скриптових функцій для автоматизації виробничих процесів в програмному забезпеченні DigitalS будується за принципом людино-машинних систем, коли оператор взаємодіє з технічним засобом в процесі обробки інформації, управління тощо. В результаті такої взаємодії частина процесу підготовки та прийняття рішень здійснюється кваліфікаційними спеціалістами, а інша реалізується через програми за допомогою технічних засобів.

Стосовно переваг використання скриптів, то по-перше, їх застосування дає можливість вносити програмні зміни. Іншими словами, якщо скрипт написаний з помилкою, то при його виконанні вони будуть видані в результаті. По-друге, використання скриптів дає можливість отримувати проблемно орієнтований набір команд. У цьому випадку один рядок сценарію дозволяє виконувати такий же обсяг дій, як програма з багатьох десятків рядків на компільовані мови. Наприклад, JavaScript – одні й ті ж сценарії цією мовою без проблем виконують браузері в різних операційних системах. Слід погодитись із думкою, що основним недоліком використання скриптів є відсутність якісного середовища розробки рівня IDE.

Таким чином, на нашу думку, під поняттям «скрипт», слід розуміти віртуальну кнопку на панелі інструментів, що у свою чергу сприяє запуску процедури, команди або послідовності команд. При цьому, за окрім власної кнопки на панелі інструментів, скрипт може бути інтегрований прямо в карту, конкретний шар на карті або в параметр на закладці інфо. Світовий досвід показує що системи автоматизації виробничих процесів при виконанні топографо-геодезичних і землевпорядних робіт різко підвищують продуктивність праці і їх якість. При застосуванні подібних систем спостерігається значний прямий ефект в області безпосереднього проектування і непрямий ефект у сфері використання більш якісних проектних розробок.

Автоматизація виробничих процесів при складанні документацій із землеустрою через використання скриптових функцій, дасть змогу організаціям підвищити або зберегти якість виконуваних робіт, при збільшенні їх обсягів та зменшенні термінів, за допомогою обмежених трудових і матеріальних ресурсів. Це видно по проведених розрахунках економічного ефекту від впровадження системи автоматизації DigitalS script. Економію, пов'язану з підвищенням продуктивності праці користувача ΔP визначимо за формулою:

$$\Delta P = Z_{\Pi} * \frac{\sum P_i}{100}$$

(1)

де:

Z_{Π} - заробітна плата землевпорядника в гривнях (за даними сайту «Work.ua», середня заробітна плата землевпорядника в Україні становить

17500 грн. Ця медіана складена по даним з 153 вакансій, розміщених на сайті «Work.ua»);

P_i – підвищення продуктивності праці в %;

$$\Delta P = Z_{\pi} * \frac{\sum P_i}{100} = 17500 * \frac{170}{100} = 29750_{\text{грн.}}$$

Річна економія E_p складається з економії експлуатаційних витрат і економії у зв'язку з підвищенням продуктивності праці користувача, що входить до експлуатаційних витрат, таким чином, отримуємо:

$$E_p = (P_1 - P_2) + \Delta P_{\pi} \quad (2)$$

де:

P_1 и P_2 - відповідно експлуатаційні витрати до і після впровадження розроблюваної програми;

ΔP_{π} - економія від підвищення продуктивності праці додаткових користувачів;

$$E_p = (P_1 - P_2) + \Delta P_{\pi} = 29750_{\text{грн.}}$$

Висновки: в результаті цих розрахунків було виявлено, що навіть при приблизному розрахунку економічна ефективність від впровадження програмного засобу є позитивною, і відбувається вона за рахунок збільшення продуктивності праці робітників. Так, наприклад при витраті 6700 гривень, на систему автоматизації розробки документації, відбувається економія за рік в 29750 гривень. Іншими словами, за результатами розрахунку економічної ефективності проектування і впровадження засобів автоматизації (Digital script) можна зробити висновок, що це вигідно. Ця вигода помітна в середньо і довгостроковій перспективі, при використанні таких засобів автоматизації співробітники можуть обробляти великі обсяги інформації за свій робочий час, це можливо використовувати для зменшення витрат на персонал або для розширення спектру послуг, що в свою чергу прискорить швидкість розвитку бізнесу при незмінності кількості співробітників, зайнятих обробкою інформації.

Список використаних джерел

1. Добряк Д. С. Автоматизація проектування в землеустрої: еколого-економічна та соціальна ефективність / Д. С. Добряк, А. Г. Тихинов, О. В. Гряник. – К. : Урожай, 2004. – 128 с.
2. Петрович Л. Кадастрова система України в контексті світового розвитку / Л. Петрович, О. Лудчак // Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва. — Львів. — 2015. — № 1 (29). — С. 15—19.
3. Козіков А.В. Законодавче забезпечення європейських кадастрових систем [Текст] / А.В. Козіков // Інженерна геодезія: наук.-техн. зб. – К., 2004. – Вип. 50. – С. 101–109.
4. Третяк А. Українські парадокси і проблеми розвитку державного земельного кадастру / Національна безпека і оборона. Центр Розумкова. – 2011. – № 6. – С. 52–55.

5. Про програмне забезпечення Digitals. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://digitals.at.ua/news/pro_programne_zabezpechennja_digitals/2014-12-08-3

6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text>

УДК: 345-987

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН ПРИ ВИКОРИСТАННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

РАІЛКО Володимир Васильович - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ДУДЯК Наталія Василівна - завідувач кафедри, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри «Геодезія, землеустрій та кадастр» Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Здійснення в Україні земельної та аграрної реформ, основним завданням яких є перетворення селян як справжніх землевласників шляхом реструктуризації сільськогосподарського виробництва, створення ефективного багатогалузевого сільського господарства на основі різних форм власності та форм використання земель сільськогосподарського призначення, гостро поставило питання про розвиток такої форми використання землі, як оренда.

Розвиток земельних відносин характеризується переходом України як самостійної держави до ринкових економічних відносин та нової аграрної економічної системи на селі, що має перспективу подальшого розвитку в Україні.

Історичний досвід розвитку оренди земель, особливо сільськогосподарського призначення, в Україні та економічно розвинених країнах Заходу свідчить, що оренда землі має стати визначальною формою землекористування, яка може забезпечити реальний доступ до роботи на цих землях фермерам і громадянам, які бажають вести приватне сільське господарство. Вона може і повинна стати сполучною ланкою між суб'єктом, який хоче обробляти землю, і власником землі, дозволяючи їм користуватися землею на взаємовигідних умовах. Отже, оренда землі тісно пов'язана з земельними відносинами та агробізнесом.

Прийняття Закону України «Про оренду землі» та внесення ряду положень щодо коригування договорів оренди землі до Земельного кодексу (далі ЗК) України сприяє відновленню оренди землі в Україні, дає значний поштовх для укладення договорів оренди землі. Це особливо важливо в умовах земельної реформи, яка закономірно привела до виникнення ринку землі в нашій країні.

Однією з основних особливостей обороту ринку землі є оренда землі.

До сучасних наукових досліджень, присвячених окремому аспекту оренди сільськогосподарських земель, необхідно віднести роботи В.І. Андрейцева, М. Я. Ващишина, І. А. Дмитренко, І. І. Каракаша, Т. О. Кулинич, В. В. Носика, О. О. Погрібного, В. І. Семчика, В. А. Сонюк, А. К. Соколова, Н. І. Титова, В. І. Федорович, М. В. Шульга, В. В. Янчук, В. З. Янчук та інші.

За останні роки в нашій системі землекористування виявлено такі тенденції:

- реструктуризація системи землекористування призвела до зниження ефективності сільськогосподарського виробництва;
- погіршення використання землі як основного засобу виробництва.

Продовжує погіршуватися екологічна ситуація у землекористуванні, різко погіршилася демографічна ситуація в сільській місцевості, що свідчить про існування певних проблем, які можна вирішити шляхом запровадження науково обґрунтованої системи сталого розвитку землекористування.

Оренда земель сільськогосподарського призначення - вид договірної форми землекористування сільськогосподарського призначення, що включає строк, платне володіння та користування земельною ділянкою сільськогосподарського призначення в межах, встановлених законом та договором, що передбачає передачу її орендарю, який відповідає законним вимогам для здійснення переважно підприємницької та іншої діяльності з використанням природних властивостей земель за умови їх раціонального використання.

Усе законодавство, що формує сучасну правову основу оренди землі, можна поділити на групи:

- загальне законодавство, на основі якого діють і розвиваються всі правові інститути; галузеве (особливо земельне, аграрне, екологічне, цивільне тощо) законодавство, яке встановлює певні однорідні суспільні відносини та має на меті їх регулювання, викладаючи основні принципи оренди землі;
- спеціалізоване земельне законодавство про оренду землі.

Оренда земель державної або комунальної власності здійснюється за результатами земельних торгів, крім випадків, передбачених законом, а земельних ділянок, що перебувають у власності громадян та юридичних осіб, здійснюється на підставі договору оренди між власником землі та орендарем.

Обов'язкова передача землі у формі аукціону значно сприяла зростанню орендних цін на землі сільськогосподарського призначення.

Перевагою набуття права оренди на земельних торгах є ефективність. Усі необхідні процедури для створення земельної ділянки та її державної реєстрації організатор виконує до їх проведення. Договір оренди землі укладається за їх результатами безпосередньо в день проведення аукціону.

Основою державної реєстрації права оренди землі сільськогосподарського призначення є договір оренди. Відсутність в договорі оренди землі однієї з основних умов, передбачених статті 15 Закону України «Про оренду землі» [4], а також порушення статей 4-6, 11, 17, 19 цього Закону вважається підставою для відмови у державній реєстрації договору оренди землі, а також розірвання договору згідно із законом. Крім того, можна відзначити, що при відсутності однієї з цих умов, то договір може бути визнаний недійсним. Договори оренди землі, укладені після 16 липня 2020 року мають включати інформацію не тільки на термін дії договору, але і на дату його укладення.

Лише після оформлення права оренди земельної ділянки орендар має право користування земельною ділянкою.

Висновки: Раціональне використання землі в сільському господарстві має створюватися на основі використання її, особливо орендарями, за цільовим призначенням, дотримання екологічних норм, дотримання прав третіх осіб, сплати податку для утримання від порушення прав громад на природні ресурси.

Список літератури:

1. Мірошніченко А. М. Земельне право України: Підручник. - 2-ге видання, допов. і перероб. - К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. - 678 с.
2. Конституція України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Земельний кодекс України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

Закон України «Про оренду землі» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>

УДК 332.3:349.41

**АНАЛІЗ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ
СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
З ПИТАНЬ ЗЕМЛЕУСТРОЮ**

СЕМЕНОВА Софія Миколаївна - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЯЦЕНКО Володимир Миколайович - к.т.н., доцент, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ПЕСКОВ Ігор Вікторович - ст. викладач, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Порушення земельного законодавства відбувається в процесі оформлення права власності (користування) земельними ділянками. Зустрічаються випадки із приводу визнання рішень органів місцевого самоврядування або органів виконавчої влади незаконними. Або виникають невідповідності під час реєстрації і визнання права власності на землю, визначення порядку користування ділянкою, порушення правил добросусідства й земельних сервітутів, використання ділянок не за цільовим призначенням. Для вирішення таких питань виникає необхідність у проведенні досліджень на основі спеціальних знань відповідної галузі з метою отримання висновку, який може бути предметом судового розгляду. Складається такий документ судовим експертом в результаті провадження судової експертизи, яка здійснюється відповідно до методик проведення експертних досліджень. Беручи до розгляду експертизу з питань землеустрою, можна зауважити про її недостатнє методичне забезпечення. Хоча відсутність методик не є перешкодою для отримання висновку експерта, оскільки він має право самостійного

визначення способу проведення експертного дослідження. Проте державні науково-дослідні установи судових експертиз займаються розробкою методик дослідження складу, змісту та правил оформлення документації із землеустрою, розробляють Методичні рекомендації з проведення досліджень зі встановлення відповідності вимогам законодавства технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі для громадян та ряд інших методик. Перед судовим експертом постають наступні завдання:

- визначення відповідності розробленої документації із землеустрою та її затвердження вимогам земельного законодавства та іншим нормативним документам;
- визначення відповідності зміни цільового призначення земельних ділянок та її затвердження вимогам земельного законодавства та іншим нормативним документам;
- визначення відповідності фактичного землекористування правовстановлювальним документам, документації із землеустрою на земельні ділянки та нормативно-правовим актам;
- визначення відповідності виконаної нормативної грошової оцінки земель вимогам нормативно-правових актів.

На сьогоднішній день в Методичних рекомендаціях є певні прогалини, які стосуються питання про встановлення відповідності діючому законодавству проектів землеустрою щодо встановлення меж населених пунктів, меж земель природно-заповідного фонду, використання матеріалів лісовпорядкування при проведенні судових експертиз з питань землеустрою та багато інших. Окрім того, земельне законодавство зазнає певних змін, отже існуючі методичні рекомендації також потребують постійного коригування методик виконання судових експертиз у різних галузях знань, в тому числі при дослідженні питань землеустрою.

При розробці нових методичних рекомендацій треба звернути особливу увагу принципу законності, який має вираження у тому, що процес проведення експертизи не повинен суперечити вимогам, встановленим процесуальним законодавством та нормативними правовими актами щодо порядку провадження

судової експертизи. А сама методика дослідження повинна мати системну побудову, це забезпечить логічний підхід до викладу методики, правильного її сприйняття експертом та особами, що оцінюють висновок експерта.

При розробці методики експертного дослідження всі положення мають бути доведені теоретично та бути перевіреними практично фахівцями, які мають необхідні знання у відповідних галузях.

Висновки: Питання проведення судових експертиз з питань землеустрою, мають ряд особливостей, які потребують подальшої розробки відповідної науково-методичної бази проведення досліджень з питань землеустрою співробітниками державних науково-дослідних установ судових експертиз із залученням провідних фахівців та науковців галузі.

Список використаних джерел

1. Актуальні питання судової експертизи та криміналістики [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.hniise.gov.ua/user_files/File/sbornik/2018/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84_%D0%90%D0%BA%D1%82%20%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%81%D1%83%D0%B4%20%D0%B5_2018.pdf
2. Закон України «Про місцеве самоврядування» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Постанова «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>
4. Закон України «Про судову експертизу» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
5. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>

УДК: 345-987

КАРТОГРАФУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ

СИДОРЕНКО Андрій Олександрович - *здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

ЯЦЕНКО Володимир Миколайович - *к.т.н., доцент, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

МАРТИНОВ Ігор Михайлович – *асистент, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

Сфера управління земельними ресурсами є одним із найважливіших складових нашої економіки і перебуває в центрі уваги широких кіл суспільства. Вирішення проблеми розвитку та вдосконалення механізму землекористування залишається надзвичайно актуальною задачею.

Інформація про структуру та динаміку земельних ресурсів надзвичайно важлива для формування наукових гіпотез та для вирішення виробничих та управлінських проблем.

Найзручнішою формою відображення інформації про структуру та динаміку земельного фонду є карта. Завдяки картографічному відображенню можна наочно оцінити структуру земельного фонду та виявити закономірності його формування. При цьому можливе використання даних статистичних звітів, а також даних дистанційного зондування землі як джерело інформації для таких карт.

Зокрема, дані статистичної звітності не надають достатньої інформації для картографування структури та динаміки змін земельних ресурсів. Вони недостатньо детальні та не відповідають сучасним міжнародним стандартам кількісного та якісного обліку земель у Державному земельному кадастрі.

Отже, дані дистанційного зондування використовується як головне джерело для картографування земельних ресурсів.

На сьогоднішній день ситуація з доступністю даних дистанційного зондування Землі для вищезазначених цілей в Україні змінилася завдяки значному зниженню вартості даних дистанційного зондування Землі та появи

централізованих сховищ супутникових зображень. Що сприяло проведенню низки наукових досліджень, пов'язаних із картографуванням ресурсів країни на основі таких даних.

Детальний огляд робіт на цю тему подано в статтях провідних науковців та дослідників у цій галузі.

Варто відзначити оглядові статті Г. М. Жолобака [1], О. М. Боднара [2] розглядають перспективні напрямки використання даних дистанційного зондування Землі для моніторингу сільськогосподарських земель, навколишнього середовища в цілому. Аналіз основних методів дешифрування земельних об'єктів на основі даних ДЗЗ наведено в роботі Е. В. Кобилінської [3]. Зокрема, Лялька В. І. в своїх дослідженнях аналізує властивості алгоритмів класифікації даних дистанційного зондування Землі на основі систем гіперспектрального зондування [4]. До наукових досліджень в технічній галузі можна віднести роботи Ю. О. Карпінського, в яких досліджено будівництво полігону ДЗЗ для топографічного картографування [5].

З географічної точки зору дослідження з картографування структури та динаміки ґрунтових ресурсів за даними дистанційного зондування зазвичай проводяться для територій, які за останні десятиліття зазнали складних соціально-економічних змін. Україна зазнала таких змін після розпаду Радянського Союзу, кількість таких досліджень для її території відносно невелика. Переважна більшість досліджень на цю тему, опублікованих у вітчизняних журналах, носять оглядовий характер, або стосуються лише окремих структурних елементів землекористування (наприклад, лісів).

В результаті опрацювання низки публікацій на цю тему було виявлено, що найбільш популярними матеріалами серед дослідників є система камер Landsat. Це пов'язано з доступністю зображень у цій системі, наявністю значного архіву зображень, що охоплює період понад тридцять років, та великою кількістю автоматизованих алгоритмів класифікації, орієнтованих на багатопрофільні дані Landsat.

Сучасна структура розвитку дистанційного зондування Землі складається з трьох блоків:

- космічні та літальні апарати з пристроями дистанційного зондування Землі;
- наземні полігони калібрування та повірки;
- наземні центри прийому, обробки та поширення інформації дистанційного зондування Землі.

Тематичну інтерпретацію матеріалів аеронавігаційної зйомки можна втілити в життя шляхом застосування три етапної схеми обробки наступних матеріалів:

- одержання і калібрування матеріалів дистанційного зондування Землі;
- застосування ГІС-технологій для обробки цих матеріалів з метою створення бази тематичних та загально географічних карт;

- моделювання змін геосистем на основі використання матеріалів дистанційного зондування Землі та наземних даних з метою розробки схем оптимального природокористування та прийняття управлінських рішень.

Отримані матеріали дистанційного зондування Землі обробляються на сучасному апаратному та програмному забезпеченні з використанням ГІС. Серед основних програмних продуктів, які використовують ГІС - технології, можна назвати, наприклад: ArcViewGIS, Mapinfo GIS-Panorama. За допомогою цих програм виконується аналіз матеріалів дистанційного зондування, який полягає в підвищенні ймовірності та правильного розпізнавання інформації на етапі їх обробки, підвищенні ступеня достовірності моделей природних систем і процесів та однозначної інтерпретації інформації об'єктів, що досліджуються.

Фахівці в галузі навколишнього середовища першими почали працювати над створенням ГІС для зберігання та аналізу великих полів просторової інформації.

В геодезії та картографії для обробки документів польових досліджень, зберігання та оновлення картографічних документів, підготовки до друку та видання карт використовуються геоінформаційні технології.

Висновки: Необхідно забезпечення комплексного застосування ГІС та методів дистанційного зондування Землі, особливо для аналізу інформації про екологічний стан земель. За умови врахування та застосування на практиці інформації, отриманої з ГІС та ДЗЗ, можна виконати правильний розрахунок та виконання всіх агротехнічних, екологічних, соціально-економічних та інших заходів. Тоді використання земельної ділянки, про яку йдеться, буде раціональним.

Список літератури:

1. Жолобак Г. М. Використання методів дистанційного зондування Землі для моніторингу агроресурсів України / Г. М. Жолобак // Косм. наука і технологія. – 2010. – Т. 16. – № 6. – С. 16–23.
2. Боднар О. М. Системне моделювання природних процесів на основі космічної інформації ДЗЗ і наземних спостережень / О. М. Боднар, З. В. Козлов, О. Д. Федоровський // Косм. наука і технологія. – 2008. – Т. 14. – № 4. – С. 53–57.
3. Кобилінська Є. В. Розвиток методів дешифрування об'єктів місцевості при топографічному зніманні космічними системами ДЗЗ / Є. В. Кобилінська // Вісн. геодезії та картографії. – 2009. – № 4 (61). – С. 28–33.
4. Класифікація земного покриву Карпат з використанням наземного хлорофільного індексу та позиції червоного краю за даними відеоспектрометра MERIS / В. І. Лялько та ін. // Косм. наука і технологія. – 2006. – Т. 12. – № 5/6. – С. 10–14.

Карпінський Ю. О. Започаткування полігона дистанційного зондування Землі для топографічного картографування / Ю. О. Карпінський, Л. О. Скакодуб, А. В. Єгоров // Вісн. геодез. та картогр. – 2007. – № 1. – С. 31–37.

УДК: 666.9.001:692.2

**Актуальні аспекти запровадження моніторингу
меліорованих земель**

ЛОЗУН Світлана Павлівна - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ДУДЯК Наталія Василівна - завідувач кафедри, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри «Геодезія, землеустрій та кадастр» Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Важливою складовою розвитку моніторингу та достовірної оцінки екологічного та меліоративного стану зрошуваних земель є наявність оновленої нормативної бази.

Теоретичні засади моніторингу зрошуваних земель України, науково-методичні засади та нормативно-методичне забезпечення їх практичної реалізації розроблено Інститутом водних проблем та меліорації НААН, ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.М. Соколовського» та інших установ.

Мета моніторингу зрошуваних земель – вивчення спрямованості ґрунтових процесів та режимів під впливом зрошення, отримання інформаційно-аналітичної інформації про їх еколого-меліоративний стан та розробка заходів щодо раціонального використання водних та земельних ресурсів, розробити протидеградаційні заходи та виключити негативний вплив поливної води на компоненти агроландшафтів.

Сьогодні надзвичайно актуальним є питання створення державних систем моніторингу земель та інформаційного забезпечення (інформаційних центрів) стану та раціонального використання ґрунтових ресурсів України в цілому та зрошуваних земель зокрема. Це, у свою чергу, дозволить сконцентрувати та систематизувати доступну інформацію з різних джерел з використанням географічних інформаційних систем, створити автоматизовану інформаційну систему, розробити функціонувальну інтегровану систему управління якістю та диференційовані заходи щодо захисту та підвищення родючості ґрунтів. Для достовірної та точної оцінки стану земель на основі даних, отриманих під час моніторингових робіт, важливим аспектом є розробка нормативно-методичного забезпечення.

Державна система екологічного моніторингу в Україні, побудована на відомчій основі, складна та важка в управлінні. Сьогодні інформація про стан зрошуваних земель України фрагментована між різними відомствами, ведеться на різних методичних засадах та не дає повної та адекватної оцінки стану земель [1].

Метою еколого-агро-меліоративного обстеження є оцінка характеру та ступеня зміни ґрунтових процесів на зрошуваних та незрошуваних землях, впливу цих процесів на параметри ґрунту (агрофізичні, агрохімічні, фізико-хімічні) та токсикологічний) та його родючість, врожайність та сільськогосподарську якість.

При моніторингу зрошуваних земель, окрім наземних методів дослідження, використовуються й віддалені. Таким чином, для розвідки ґрунтового покриву об'єктів дослідження використовується аерофотозйомка, що передує польовому етапу робіт. Але у зв'язку з реформуванням земельних відносин, зміною форми власності на землю, розукрупненням та порушенням цілісності земель меліоративного фонду виникає низка труднощів та необхідність визначення правової основи для проведення моніторингових робіт[2].

Сьогодні у контексті отримання оперативної та довгострокової інформації про поточний стан зрошуваних земель важлива роль повторних масштабних обстежень ґрунтів із використанням нових методичних підходів та інструментів. Ми запропонували новий підхід до оцінки стану та створення інформаційних систем, який полягає у збиранні, узагальненні та інтеграції інформації різних сервісів – даних обстежень ґрунтів, агрохімічної сертифікації та екологічного меліоративного моніторингу на єдиній методологічній, картографічній основі з використанням географічних інформаційних систем, електронні карти та інформаційно-аналітичні бази даних, апробовані на зрошуваних землях Херсонської області [2].

Комплексний підхід та наявність повної інформації про стан зрошуваних земель відкриває ширші змоги контролю та управління якістю земель, розрахунку вартості землі за її оренді тощо.

Інформаційна підтримка стану ґрунтового покриву є важливою складовою просторового планування землекористування та комплексного управління водними та земельними ресурсами досліджуваної території. Застосування комплексних підходів дозволяє оцінити вплив зрошення різні компоненти агроландшафту і екосистему загалом.

Таким чином, для отримання точної оперативної інформації про стан зрошуваних земель необхідно проводити екологічний та агро-меліоративний моніторинг на нових інноваційних принципах щодо розширеного переліку показників з використанням методів дистанційного зондування, експрес-діагностики ґрунту та поливної води, індикатори, автоматизовані засоби вимірювання, геоінформаційні технології обробки та надання інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балюк С. А. Наукові аспекти сталого розвитку зрошення земель в Україні: Пленарна доповідь на 7-му з'їзді ґрунтознавців та агрохіміків України (25 липня 2006 р.) / С. А. Балюк, М. І. Ромащенко. – К.: ННЦ «ІГА ім. О. Н. Соколовського» УААН; ІГМ УААН, 2006. – 32 с.

2. Морозов О.В. Стан зрошення та ефективність використання зрошуваних земель в Херсонській області / О.В. Морозов, О.І. Головацький, П.В. Писаренко та ін.//Зб. матер. Міжн. наук.-практ. конф. [“Інтегроване управління меліорованими ландшафтами»] (24-27 серпня 2011 р.).-Херсон: РВЦ «Колос», 2011. – С. 172-175.

3. Еколого-економічне землекористування в межах південно-степової зони України: колективна монографія. Колективна монографія за заг. ред. д.е.н., Яремко Ю.І., – Херсон: Айлант., 2018. – С. 170.

УДК: 345-987

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДИКИ ПЕРЕДАЧІ ДЕРЖАВНИХ ТА КОМУНАЛЬНИХ ЗЕМЕЛЬ У ВЛАСНІСТЬ ДЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ

ЦИГАНОК Марія Онуфріївна - *здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

ЯРЕМКО Юрій Іванович - *доктор економічних наук, професор, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

Одним з важливих і відчутних наслідків сучасних земельних перетворень є схвалення крім державної, а також комунальної та приватної земельної власності. Через таку зміну українському суспільству необхідно переглянути зміст правової системи, відносин та світогляду.

Громадянам та юридичним особам, розглядаючи питання про підстави набуття прав на землі, необхідно враховувати що вони отримують право власності та право користування на земельні ділянки із комунальної, або державної власності.

Право власності на землю досліджували вчені: Мірошніченко А., Каракаш І., Ковальчук Т., Кулинич П., Носик В., Погрібний А., Семчик В., Шульга М. та ін.

В більшості населених пунктах України спостерігається стрімке збільшення попиту на вільні земельні ділянки, на це вказує істотне та стрімке зростання кількості новобудов громадського та комерційного призначення. Тому особливу увагу необхідно приділити питанню раціонального розпорядження вільними земельними ресурсами, які знаходяться у власності територіальних громад для того щоб забезпечити їх соціально-економічний розвиток.

Передача у власність земельних ділянок державної або комунальної власності юридичним особам або громадянам у власність відбувається виключно в межах повноважень визначених Земельним кодексом України за рішенням органів місцевого самоврядування або органів виконавчої влади або, за результатами аукціону. Однак, якщо на земельній ділянці комунальної чи державної власності розташовані об'єкти нерухомого майна, які знаходяться у власності юридичних або фізичних осіб, такі земельні ділянки не підлягають продажу на земельних торгах. Таким чином, важливо дослідити методи передачі комунальних та державних земельних ділянок у власність для комерційного використання.

Затвердження державних, комунальних та приватних форм власності на землю вказує на те, що ці форми власності є інститутами не лише земельного, а й цивільного права.

Особливістю права власності на землю в Україні є те, що форми прав на землю визначаються законодавством «за суб'єктом». Залежно від того, кому належить право володіння на землю, визначаються права та обов'язки щодо збереження того чи іншого виду права власності на землю.

Особливості набуття та припинення права власності на землю залежать від того, чи є ділянка у власності громадянина, юридичної особи чи державного чи комунального територіального утворення. Ці характеристики можуть бути визначені лише законом.

Право власності на землю гарантується Конституцією України [1] та охороняється у встановленому законом порядку. Захист порушених прав власності на землю забезпечується судом, третейським судом або арбітражним судом.

Право державної власності на землю гарантується Конституцією України та набувається і реалізується виключно на підставі Земельного кодексу України та інших законів, виданих відповідно до нього.

Комунальна власність на землю є власністю муніципальних утворень на їх території. Однак не всі землі перебувають у комунальній власності. Вони визначаються методом «відрахування» державної та приватної власності.

Підставами набуття земельної ділянки у приватну власність, є зокрема:

- у нормах безоплатної приватизації;
- на підставі цивільно-правових договорів.

Власники земель, придбаних із земель державної та комунальної власності, мають повне право користування ними, у тому числі для комерційних цілей. Однак таке використання має відповідати цільовому призначенню землі в межах існуючої категорії земель та містобудівній документації населеного пункту.

Земля може стати предметом договору купівлі-продажу тільки з моменту формування земельної ділянки і державної реєстрації права власності продавця на неї.

Особа, яка набула у власність нерухоме майно, розташоване на земельній ділянці, що належить іншій особі, передає у власність земельну ділянку або її частину, на якій розташоване таке нерухоме майно, без зміни цільового призначення земельної ділянки.

Визначено можливі способи передачі земель державної та комунальної власності в комерційне користування, а саме:

- приватизація землі в рамках безоплатних норм приватизації з подальшою зміною її цільового призначення відповідно до містобудівної документації;
- продаж земельних ділянок громадянам та юридичним особам на конкурсних засадах (аукціон), крім викупу земельної ділянки, на якій перебуває у власності нерухоме майно, що є власністю покупців цієї землі.

Згідно світового досвіду, максимально ефективний результат може бути досягнутий при використанні конкурентних способів продажу.

Більшість процедур захисту прав на землю можна виконати через Інтернет. Крім того, перелік послуг, які можна отримати онлайн, розширюється чи не щодня.

Вся інформація щодо землеустрою стає відкритою та прозорою. Навіть студент може переглянути інформацію про конкретну область, якщо це необхідно.

На сьогоднішній день земельні аукціони переходять в електронну форму, що дає можливість запровадити прозорі правила та забезпечити укладення договорів на найкращих для власника землі умовах.

Визначено основні переваги земельних торгів, до яких відносять:

- залучення додаткових коштів (більше ринкової вартості);
- готовність об'єкта до використання покупцями або інвесторами без зайвих процедур після укладення цивільно-правового договору;
- планування, розвиток та забудова території за планами місцевої ради (рада самостійно формує лот та умови продажу – цільове використання);
- прозорість, відкритість та зниження корупційних ризиків.

Отже провівши відповідні дослідження, можна зробити наступні висновки:

- 1) оформлення земельної ділянки для комерційної діяльності вимагає індивідуального підходу, адже від вихідних даних залежить порядок оформлення земельних ділянок для цього виду використання;
- 2) підстави набуття земельної ділянки у приватну власність: у нормах безоплатної приватизації та на підставі цивільно-правових договорів, в тому числі за результатами земельних торгів;
- 3) цільове призначення земельної ділянки повинно відповідати вимогам містобудівної документації, комплексному плану просторового розвитку території територіальної громади;

- 4) підставою для укладення договору купівлі-продажу землі у разі розміщення на ділянці нерухомого майна, що перебуває у власності фізичних або юридичних осіб є рішення органів місцевого самоврядування або органів виконавчої влади про продаж землі.

Список літератури:

1. Конституція України // [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Земельний кодекс України // [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
3. Анатолій Мірошніченко «Українське комерційне право» №10, 2010 // [Електронний ресурс].- Режим доступу: https://www.amm.org.ua/images/stories/Land_Law_Metariats/UKP_2010_10.pdf
4. Юрій Попов Належне регулювання земельних відносин (відносин щодо нерухомості) як потреба розвитку економічних відносин (цивільноправовий аспект) «Українське комерційне право» №10, 2010 стор.47-56 // [Електронний ресурс].- Режим доступу: https://www.amm.org.ua/images/stories/Land_Law_Metariats/UKP_2010_10.pdf
5. Федотова Олександра, Деякі аспекти набуття прав на земельну ділянку при її забудові користувачем «Українське комерційне право» №10, 2010 стор.65-72 // [Електронний ресурс].- Режим доступу: https://www.amm.org.ua/images/stories/Land_Law_Metariats/UKP_2010_10.pdf

УДК: 528.4:332.3

**МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ПРОЕКТУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ВІДВЕДЕННЯ
ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ІЗ ЗЕМЕЛЬ ВОДНОГО ФОНДУ**

СЕІТОВ Сергій Юрійович - *здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

ЯРЕМКО Юрій Іванович - *доктор економічних наук, професор, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

Актуальність. Із запровадженням принципу екстериторіальності погодження проектів землеустрою, у тому числі й проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок із земель водного фонду, територіальними органами Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру почало проявлятися різне бачення складу та розробки таких документацій.

Розбіжності у підходах до розробки проектів землеустрою щодо відведення земельної ділянки ускладнюють виконання поставлених завдань при наданні земельних ділянок для тих чи інших потреб. Складність виникає через застарілість стандартів, норм і правил, суперечливість між окремими законами, нормативними актами. В результаті докладного розгляду та аналізу методичних підходів розробки проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок із земель водного фонду, у даній роботі визначені варіанти удосконалення методичної бази для розроблення подібних проектів у майбутньому.

Загалом, актуальність теми статті зумовлена пошуком шляхів удосконалення методичної бази для розроблення проектів землеустрою та аналізом чинного законодавства, а також методичних розробок відносно вказаної проблематики, що дасть можливість розробити певні рекомендації щодо даної тематики, для використання їх у майбутньому.

Метою дослідження є аналіз процесів розроблення проектної документації із землеустрою щодо відведення земельних ділянок із земель

водного фонду та визначення варіантів удосконалення методичної бази для розроблення подібних проектів у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання методики складання проектів землеустрою в Україні розглядається багатьма дослідниками. Особливої уваги заслуговують праці Л.Я. Новаковського, А.М. Третяка, Й.М. Дороша, та інших дослідників. Водночас система розробки методик складання проектів землеустрою та їх безпосереднього впровадження нерідко розглядається скоріше у контексті подальшого ускладнення, тоді як суспільство та економіка країни потребують спрощення та більшої прозорості у прийнятті законопроектів та пропозицій щодо набуття і реалізації прав на землю, скорочення суспільних витрат на регулювання земельних відносин, реальної дебіюрократизації, та інших питань, тісно пов'язаних один з одним. [1]

Відведення земельних ділянок є однією з функцій місцевого управління земельним фондом, наявність якої обумовлена особливою соціальною й соціально-економічною значущістю землі як основного національного багатства, що знаходиться під охороною держави.

Процедура відведення земельних ділянок поширюється на всі землі нашої країни, незалежно від їх цільового призначення і форм власності та здійснюється на різних рівнях. Ця діяльність має проводитися з урахуванням довгострокової перспективи розвитку певної території на основі екологічних, соціально-економічних програм і затвердженої у встановленому порядку землевпорядної, містобудівної, природоохоронної та іншої документації, а також забезпечення оптимального використання і належної охорони земель у різних галузях виробництва, а також для досягнення інших цілей.

В Основних напрямках державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки передбачено комплекс заходів щодо збалансованого використання та відновлення земельних ресурсів, який також має враховуватися при даній процедурі та розробці документації із землеустрою. [2]

Загалом, із запровадженням принципу екстериторіальності погодження проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок, а також прийняттям Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення складу, змісту та порядку погодження документації із землеустрою” (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 28 квітня 2021 року №1423-IX) територіальними органами Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру почало проявлятися нечітке бачення розробки таких документацій. Розбіжності у підходах до розробки проектів землеустрою щодо відведення земельної

ділянки ускладнюють виконання поставлених завдань при наданні земельних ділянок для тих чи інших потреб фізичним або юридичним особам. Складність виникає через застарілість стандартів, норм і правил, суперечливість між окремими нормативно-правовими актами.

В результаті спрощення порядку надання земельних ділянок із земель державної і комунальної власності у власність і користування громадянам та юридичним особам надто узагальнився підхід до вирішення різних за змістом завдань. Разом з тим, відведення земельних ділянок для тих чи інших потреб регулюється відокремлено великою кількістю законів та прийнятих до них нормативно-правових актів які працюють й досі. Але якщо проаналізувати деякі з них, то результатом буде той факт, що вони не гармонують із сучасним землевпорядним процесом.

Також, слід звернути увагу на те, що проекти відведення земельних ділянок лише за назвою і загально поставленим завданням подібні, а щодо шляхів вирішення поставлених перед проектувальниками завдань вони між собою помітно різняться. Наприклад, проект відведення земельної ділянки в оренду під розробку корисних копалин відкритим способом та будівництво постійних технологічних об'єктів із земель або земельних ділянок державної власності, які знаходяться у користуванні, є доволі складним. Розробку такого, або подібного проекту відведення, не можна порівнювати з іншими проектами відведення, наприклад, з проектом відведення земельної ділянки громадянину в оренду для городництва з орних земель запасу фонду державної власності, а також у багатьох інших випадках. Тому стандартизувати одним еталоном такі документації не слід. Можна лише розробити стандарти окремих документів та підходи до їх оформлення. Приміром, встановити вимоги до оформлення окремих документів проекту відведення земельної ділянки.

Щодо земель водного фонду, то на мою думку, треба надати у Водному і Земельному кодексах та в підзаконних актах до них юридично-правову оцінку загалом всіх дій пов'язаних з використанням земельних ділянок земель водного фонду (проектування, організацію робіт по винесенню і впорядкуванню, контроль за дотриманням режиму господарювання) в окремих статтях, оскільки землі можуть мати зовсім різний юридичний статус. Це обумовлено відмінностями водоохоронного режиму на землях водного фонду різних категорій.

Висновки. Загалом щодо практики відведення земель водного фонду, можна зробити висновок, що чинне водне і земельне законодавство не відповідає практиці встановлення чітких меж земельних ділянок земель водного фонду і їх впорядкуванню, чинне питання залишається відкритим та

потребує докорінного перегляду як на концептуальному рівні, так і стосовно конкретних законів і підзаконних актів, нормативно-методичних документів.

Не зайвим буде зазначити, що у сучасних нормативно-правових актах з питань регулювання земельних відносин у проекті відведення земельної ділянки відсутнє поняття «проектна ділянка» та «проектні дані (проектні координати)». Також не передбачаються розбіжності та допуски між проектними даними (проектними координатами) та їх результатами після перенесення меж ділянки в натуру (на місцевість). Відповідно розробники документації із землеустрою вимушені вдаватися до дій, які не вписуються у землевпорядний процес, але дають можливість обійти такі проблеми.

Список літератури.

1. Третьяк А.М. Стандартизація погодження документації із землеустрою: вимоги до процедури та змісту висновків / Антон Третьяк, Андрій Мартин, Йосип Дорош // Землевпорядний вісник: науково-виробничий журнал. — 2008. — № 4. — С. 25-30.

2. Новаковський Л. Сучасні проблеми регулювання земельних відносин в Україні // Землевпорядний вісник. — 2013. — № 6, С. 2-6.

УДК: 332.3

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗРОБКИ РОБОЧИХ ПРОЄКТІВ
ЗЕМЛЕУСТРОЮ
ЩОДО РЕКУЛЬТИВАЦІЇ ПОРУШЕНИХ ЗЕМЕЛЬ**

СКРИПНЮК Денис Володимирович - *здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

КРУПЦА Дмитро Олександрович - *к. с.-г. наук, старший викладач, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

Відповідно до концепції сталого розвитку, основними складовими сталого розвитку є поєднання інтересів суспільства, економіки та екології. Будь-яка господарська діяльність в контексті стрімкого зростання обсягів виробництва, зобов'язана при стратегічному плануванні дотримуватися ресурсозберігаючого напрямку та поволі формувати еколого-економічний механізм управління з урахуванням екологічних, економічних, соціальних, природно-кліматичних та інших умов.

Зростання обсягів використання природних ресурсів, з одного боку сприяє розвитку промислового виробництва, та одночасно спостерігається забруднення навколишнього середовища, виснаження родовищ.

Наразі в Україні найбільший попит серед інвесторів стосується корисних копалин, що не вимагають великих капітальних вкладень, і розробку яких можна розпочати найближчим часом. Це - пісок, вапняк, глина, пегматит, каолін, андезит, - все те що можна швидко використати у будівництві, ремонті, недорогому оздоблюванні.

Розробка покладів корисних копалин завжди пов'язана з порушенням земель, тому у разі проведення такої діяльності, землевласники та землекористувачі таких земельних ділянок повинні здійснити роботи по зняттю та перенесенню ґрунтового покриву (родючий шар ґрунту) відповідно до вимог ст. 166, ст. 168 Земельного кодексу України [1], ст. 2, ст. 3 та ст.6 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» [2], Закону України «Про охорону земель» [3], та провести рекультивацію (нанести знятий ґрунтовий шар на порушену ділянку, або на іншу земельну ділянку для підвищення її продуктивності).

Метою рекультивації слід вважати відновлення (перетворення) порушених природних територіальних комплексів та створення нових раціонально організованих антропогенних ландшафтів на ділянках рекультивації.

Рекультивацію земель можна проводити в один чи два етапи: технічна (гірничотехнічна) та біологічна рекультивація.

Технічна (гірничотехнічна) рекультивація включає зняття, складування та збереження родючого шару ґрунту, та при необхідності транспортування до нового місця укладання; роздільну виїмку (розробка покладу корисних копалин з поділом її на шари, що розташовуються горизонтально) та складування потенційно родючих розкритих порід; гірничо-планувальні роботи з вирівнювання поверхні порушених земель, викладання відкосів відвалів та виїмок; покриття рекультивованих поверхонь родючим шаром ґрунту; за необхідності будівництво під'їзних шляхів та проведення протиерозійних та культуртехнічних заходів (включаючи будівництво гідротехнічних споруд, дренажної мережі, розкорчування деревно-чагарникової рослинності, видалення кущів, прибирання каміння); хімічну меліорацію токсичних порід та забруднених ґрунтів.

Біологічна рекультивація включає комплекс агротехнічних та інших заходів щодо відновлення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності сільськогосподарських та лісових угідь, освоєння водойм, відновлення флори та фауни, а також усунення негативного впливу порушених земель на навколишнє середовище.

Законом України “ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин ” [4] передбачені зміни дозвільних процедур у сфері рекультивації земель. Згідно до нової редакції статті 168 ЗКУ власникам земельних ділянок та землекористувачам надано право здійснити «зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок виключно на підставі розробленого у встановленому законом порядку робочого проекту землеустрою».

Для робочих проектів землеустрою виключено погодження територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, структурними підрозділами відповідної обласної адміністрації у сфері охорони навколишнього природного середовища та структурним підрозділом у сфері містобудування та архітектури. Робочі проекти землеустрою затверджуються їх замовниками (ст.186 ЗКУ) [1].

Розробляють робочі проекти землеустрою в одну або дві стадії. Стадійність проектування обумовлена складністю заходів, що розробляються, великим обсягом робіт, тривалістю термінів їх здійснення і потужністю підрядних організацій.

В одну стадію розробляють робочі проекти на заходи, які не вимагають розробки їх заново, наприклад, робочі проекти на вирівнювання ярів, будівництво протиерозійних земляних валів.

При проектуванні на дві стадії спочатку розробляють загальний проект зі зведеним планом здійснення всіх намічених заходів і кошторисним розрахунком їх вартості, потім, наступної стадії, розробляють проектну документацію чи самостійний проект проведення першої черги.

«У наукових джерелах поняття рекультивації порушених і деградованих земель пропонується розглядати як законодавчо забезпечений комплекс прав та обов'язків відповідних суб'єктів щодо виконання передбачених законодавством організаційно-правових, технічних, фінансових, землевпорядних дій, спрямованих на відтворення природного стану землі (земельної ділянки) як головного засобу виробництва у сільському, лісовому господарстві, а також як просторово-територіального базису і як об'єкта природи з наявними ландшафтами з метою забезпечення якісного життєвого середовища суспільства» [5, с. 9].

Однак, при складанні робочих проектів землеустрою існує невизначеність для розробників документації із землеустрою у питаннях якісних і кількісних показників, які мають застосовуватися при складанні робочих проектів землеустрою, тому необхідно на законодавчому рівні визначити правила розроблення робочих проектів землеустрою залежно від мети його розроблення з урахуванням норм зняття родючого шару ґрунту для землювання, напрямів рекультивації порушених земель, визначення видів, способів консервації земель, строку проведення консервації.

До того ж, у чинному земельному законодавстві дещо недостають урегульовані питання рекультивації земельних ділянок різного цільового призначення, тому, на думку науковців, потрібно внести зміни до Закону України «Про охорону земель», в якому закріпити основні напрямки рекультивації земель, а саме сільськогосподарський, лісгосподарський, водогосподарський, рекреаційний, санітарно-гігієнічний, будівельний, індустриальний. Наведене дозволить законодавчо забезпечити специфіку проведення рекультивації земель різних категорій.

В зв'язку з тим, що основним багатством держави є земля, питання охорони та відновлення земель становлять першочергове завдання для екологічної та економічної безпеки навколишнього середовища, реалізація заходів відновлення земель повинна забезпечуватися з урахуванням екологічних, економічних, соціальних, природно-кліматичних та інших умов, у тому числі і засобами земельного законодавства.

Список літератури

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III (Електрон.ресурс) /Спосіб доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/276814>.

2. Закон України “ Про державний контроль за використанням та охороною земель ” від 19.06.2003 № 963-IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 39, ст.349) //від .05.2003 № 858-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>
3. Закон України “ Про охорону земель ” від 19.06.2003 № 962-IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 39, ст.349) // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
4. Закон України “ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин ” від 28 квітня 2021 року № 1423-IX (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text>
5. Місінкевич А. Л. Правове забезпечення рекультивації земель в Україні : автореф.дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук : 12.00.06 / А. Л. Місінкевич ; Київський.нац. ун-т імені Т. Шевченка. – Київ, 2014. – 17 с.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗРОШУВАНИХ ЗЕМЕЛЬ

ЄРМАКОВА Лілія Олександрівна - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЯРЕМКО Юрій Іванович - доктор економічних наук, професор, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Існуючі агротехнології, що застосовуються в сучасному сільськогосподарському виробництві, зокрема на зрошуваних землях, не в повній мірі відповідають вимогам раціонального використання земель, не сприяють відтворенню і збереженню родючості ґрунтів, покращенню існуючого стану ґрунтових ресурсів. Це означає, що нинішнє нераціональне використання землі завдає великих екологічних та економічних втрат.

З метою зниження рівня деградації довкілля у світі та в Україні вжито ряд заходів та розроблено низку міжнародних документів і програм, які сприяють способам захисту довкілля та поступового переходу його до сталого розвитку.

На здатність вирішувати існуючі екологічні проблеми та запобігати виникненню нових впливають такі компоненти:

- стабільність екологічного законодавства;
- відсутність прогалин у чинному законодавстві;
- наявність чіткої екологічної політики на всіх рівнях влади;
- ефективність державного управління в системі діяльності державних природоохоронних органів;
- ефективність юридичної діяльності.

Внаслідок погіршення еколого - меліоративного стану зрошуваних земель та погіршення технічного стану меліоративних систем ефективність використання меліорованих агроландшафтів знижується. Якщо проаналізувати процес рекультивації земель у таких країнах, як Англія, Бельгія, Німеччина, Франція, тощо, де постійно реконструюються існуючі меліоративні системи, інтенсифікується сільське господарство за рахунок меліорації, то можна зрозуміти, що в цих країнах екстенсивне землекористування змінюється інтенсивніше.

Система законодавства України щодо раціонального землекористування передбачає наявність загального законодавства, спеціального законодавства та пакета підзаконних актів. Отже, система правового раціонального землекористування включає в себе норми, які визначені:

- Конституцією України;

- міжнародними угодами, підписаними і ратифікованими Україною;
- законами та постановами Верховної Ради України;
- указами та розпорядженнями Президента України;
- декретами, постановами та розпорядженнями уряду України;
- нормативними актами, які включають інструкції, методики, накази, прийняті міністерствами, відомствами, центральними органами виконавчої влади;
- нормативними актами органу, який згідно з Законодавством України здійснює нагляд за природоохоронною діяльністю

Аналіз існуючої законодавчої бази щодо забезпечення раціонального використання земель та регулювання антропогенного навантаження на меліоровані землі сільськогосподарського призначення показав відсутність системного підходу до їх використання та управління.

Обґрунтованих результатів землеустрою можна досягти лише на основі синтезованого методу, який враховує вимоги адаптивних систем землеустрою, агроекологічний підхід та специфічні правила та норми землеустрою.

Це пов'язано з тим, що лише в рамках проектів землеустрою можна одночасно узгоджувати економіку, організацію та технологію виробництва, землеустрій відповідно до місцевих природних умов, продуктивних та територіальних особливостей ґрунту, його агроекологічних характеристик. Лише в проекті землеустрою еколого - ландшафтний підхід змінюється з абстрактного на реальний і виявляється у вигляді науково обґрунтованої організації території.

Недотримання ґрунтозахисних заходів, посилення антропогенного негативного впливу на сільськогосподарські угіддя, зменшення меліоративних, культурно-технічних робіт, порушення агросистеми призвели до погіршення якості ґрунтів – виснаження, засолення, порушення землеробства.

Землекористування та розміщення посівів відбуваються переважно за ринковою кон'юнктурою та за відсутності заходів, що забезпечують захист ґрунтів та відтворення їх родючості. Тому в період трансформації земель особлива роль відводиться землеустрою, в якому визначаються нові методи та підходи до формування та організації території новостворених землекористувань.

Результати досліджень НААН України показують, що науково обґрунтована сівозміна є основою сільського господарства, запорукою його стабільності, оскільки суттєво впливає на водний, поживний, біологічний режими ґрунту, швидкість детоксикації шкідливих культур, речовин, що надходять у ґрунт під час землеробства. Водночас сівозміна може допомогти не тільки отримувати хороші врожаї, а й захистити навколишнє середовище, зберегти та підвищити природну родючість ґрунту.

Одним із механізмів вирішення проблеми деградації земель є землеустрій – комплекс соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних утворень, суб'єктів господарювання під впливом суспільних відносин.

Це означає що землі сільськогосподарського призначення для товарного сільськогосподарського виробництва мають використовуватися відповідно до встановлених та затверджених у встановленому порядку проектів землеустрою, які забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь та передбачають ґрунтозахисні заходи.

У той же час, єдиним радикальним шляхом боротьби з посухою, яку людство зазнало за час свого існування, є зрошення. Тільки зрошення ґрунту може значно витримати, пом'якшити руйнівні наслідки посухи, врятувати посіви від загибелі, забезпечити достатню кількість зернових та інших культур у критичних кліматичних умовах.

Меліорація земель повинна проводитися з метою забезпечення: раціонального використання земельних, водних, лісових та мінерально-сировинних ресурсів; захисту земель від деградації, вітрової та водної ерозії; охорони ґрунтів від виснаження, засолення, заболочення, насичення пестицидами, нітратами, радіоактивними та іншими шкідливими речовинами, погіршення інженерно-геологічних властивостей; охорони поверхневих і підземних вод від забруднення та виснаження; запобігання негативному впливу меліоративних заходів на рослинний і тваринний світ, рибні запаси; збереження природних ландшафтів територій та об'єктів природно-заповідного фонду, водно-болотних угідь міжнародного значення, інших територій, що підлягають особливій охороні.

За впливом на ґрунт і рослини зрошення поділяють на зволожувальне, удобрювальне та спеціальне. Також існує п'ять основних способів постачання та розподілу води на зрошуваних землях: поверхнєве, дрібнодисперсне (аерозольне), дощування, внутрішньо ґрунтове, субіригація. Правильний вибір способу проведення зрошення залежить від комплексу природних умов – клімату, ґрунтів, рельєфу, механічного складу ґрунтів, гідрогеологічних властивостей, глибини залягання рівня ґрунтових вод та ін.

Еколого-економічне обґрунтування використання зрошуваних земель можливе шляхом розробки Проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь. Вони розроблюються з метою організації сільськогосподарського виробництва і впорядкування сільськогосподарських угідь у межах землеволодінь та землекористувань для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва, раціонального використання та охорони земель, створення сприятливого екологічного середовища і поліпшення природних ландшафтів. Такі проекти розроблюються відповідно до статті 52 ЗУ «Про землеустрій».

Висновки. На основі аналізу існуючої законодавчо-нормативної бази щодо забезпечення раціонального землекористування на зрошуваних землях

встановлено відсутність системного підходу щодо їх використання та управління ними. Еколого-економічне обґрунтування використання зрошуваних земель можливо лише в рамках проектів землеустрою, які комплексно вирішують питання не тільки раціонального використання та охорони землекористувань, а і питання з організації території зрошуваних земель.

Список літератури:

1. Еколого-економічні засади раціонального землекористування в межах південно-степової зони України: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., доц. Яремко Ю.І. – Херсон: ПП «Резнік», 2018. – 180 с.
2. Дудяк Н. В. Інтегральна оцінка стійкості меліорованих агроландшафтних систем в наслідок антропогенного навантаження / Н. В. Дудяк // Бізнес-навігатор. - 2013. - № 1. - С. 285-291. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2013_1_56.
3. Встреча на высшем уровне «Планета Земля», Рио-де-Жанейро, 1992: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/ru/development/progareas/global/earthsummit.shtml>
4. Декларація Рио-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку. Міжнародний документ, Організація Об'єднаних Націй (ООН): [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=995_455
5. Закон України «Про ратифікацію Європейської ландшафтної конвенції» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2831-15#Text>
6. Закон України «Про меліорацію Земель» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1389-14#Text>
7. Закон України «Про охорону земель» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
8. Закон України «Про землеустрій» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>

УДК: 345-987

ОСОБЛИВОСТІ САМОВРЯДНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ ЗРОШУВАНИХ ЗЕМЕЛЬ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

КОЛЧЕВА Наталія Євгенівна - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ДУДЯК Наталія Василівна - завідувач кафедри, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри «Геодезія, землеустрій та кадастр» Херсонський державний аграрно-економічний університет.

У нових ринкових умовах під час проведення аграрної реформи для забезпечення ефективності зрошуваного землеробства в Україні потребують вирішення низки проблем, з якими нині стикаються господарства із зрошуваними землями в умовах децентралізації.

Першочерговою проблемою великих зрошувальних систем на півдні України є їх збереження, утримання, модернізація окремих елементів та ефективне використання. Тому при реформуванні аграрного сектору важливо зберегти цілісність зрошувальних систем, щоб забезпечити їх ефективну роботу, та уникнути помилок при відокремленні зрошуваних земель. У степах України, де сільськогосподарське виробництво завжди пов'язане з ризиком, кожен новий власник землі намагатиметься мати власну зрошувану частку чи хоча б зрошувану площу, тому вирішення цього питання стоїть гостро на порядку денному аграрної реформи.

Розвиток гідромеліорації в Україні призвів до необхідності забезпечення системного контролю за змінами гідрогеологічного, меліоративного та екологічного стану сільськогосподарських угідь та забудованих територій під впливом зрошення та осушення.

Тому питання контролю за використанням та охороною зрошуваних площ на півдні України, особливо на місцевому рівні, стають особливо актуальними.

Зокрема важливим є контроль за:

- рекультивацією порушених земель, зняттям, використанням і збереженням родючого шару ґрунту при проведенні робіт з порушення

земель, а також своєчасне приведення цих земель у стан, придатний для використання за призначенням;

- утримання та експлуатація протиерозійних гідротехнічних споруд і систем, надання достовірних даних про наявність та стан землекористування.

Теоретико-методологічні аспекти раціонального використання та охорони земель в Україні були предметом досліджень багатьох науковців, зокрема: Д. Бабміндра, Д. Гнаткович, Д. Добряк, Я. Дорош, В. Другак, В. Горлачук., О. Канаш, В. Кірсанов, О. Ковальов, В. Кулініч, А. Мартін, М. Лавейкін, Л. Новаковський, А. Третяк, М. Ступень, А. Сохнич та ін. Проте деякі аспекти цих питань, зокрема раціональне використання та охорона зрошуваних земель, потребують подальшого дослідження.

Загальною кліматичною особливістю степових районів півдня України є велика кількість тепла і світла, а також нестача вологи. Отже єдиним радикальним способом покращення умов ведення сільськогосподарського виробництва зокрема на Півдні України є зрошення земель.

Основною нормативною базою землекористування з меліоративними системами є: Водний кодекс України, Земельний кодекс України, Закон України «Про меліорацію земель», Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закон України «Про оренду землі». Також важливо зазначити, що «Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року» була затверджена у 2020 році.

Слід зазначити, що на зрошуваних землях власники, користувачі зрошуваних земель або інші особи мають право вимагати встановлення земельних сервітутів для забезпечення будівництва, обслуговування та експлуатації інженерної інфраструктури меліоративних систем, а також чинним законодавством встановлюються обмеження на:

- використання деградованих, малопродуктивних, а також забруднених людиною земель;
- невикористане інтенсивне землекористування;
- розорювання сіножатей та пасовищ на угіддях, ускладнених процесами шкідливого впливу води;
- землі спеціального призначення для сільськогосподарських потреб (землі заповідних зон, водного фонду, заповідних територій тощо).

Сучасний стан меліоративного комплексу Півдня України в цілому характеризується такими особливостями: значним скороченням поливних площ внаслідок різних причин; погіршенням еколого-меліоративного стану зрошуваних земель; значним збільшенням кількості водокористувачів в результаті реформування сільськогосподарських підприємств в зоні зрошення; недостатнім бюджетним фінансуванням на експлуатацію меліоративних систем.

Аналізуючи ці особливості можна зробити висновок щодо необхідності контролю за використанням та охороною зрошуваних земель в умовах Півдня України особливо на місцевому рівні.

Нормативною базою проведення контролю за використанням та охороною земель є:

- Конституція України;
- Земельний Кодекс України;
- Господарський процесуальний кодекс України;
- Цивільний кодекс України;
- Кодекс адміністративного судочинства України;
- Кодекс України про адміністративні правопорушення;
- Кримінальний кодекс України;
- Закон України "Про державний контроль за використанням та охороною земель".

Контроль використання та охорони земель поділяється на: державний, самоврядний контроль та громадський контроль.

Самоврядний контроль за використанням та охороною території здійснює сільська, селищна, міська та районна рада.

При проведенні такого контролю здійснюють:

- проведення обстеження земель;
- розгляд звернень юридичних та фізичних осіб;
- участь у роботі комісій при введенні в експлуатацію меліоративних систем і меліорованих земель, захисних лісонасаджень, протиерозійних водних споруд та інших об'єктів, які споруджуються з метою підвищення родючості ґрунтів та забезпечення охорони ґрунтів;
- розгляд землевпорядної документації, пов'язаної з використанням та охороною земель.

Документацією із землеустрою в галузі охорони земель є: робочі проекти землеустрою; схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, територій територіальних громад комплексний план просторового розвитку території територіальної громади.

Важливо зазначити, що згідно внесених змін та доповнень до законодавства, відповідно до ЗУ 1423-ІХ з 26.05.2022 року: «державний контроль за використанням та охороною земель в обсязі, визначеному законом, також здійснюватиметься виконавчими органами сільських, селищних, міських рад за умови прийняття відповідною радою рішення про здійснення такого контролю» [6]. Крім того, згідно з тим же Законом, сільські, селищні, міські ради від 26.05.2022. матимуть право затверджувати положення про здійснення громадського контролю за використанням та охороною земель.

Провівши дослідження, можна зробити наступні висновки.

Використання зрошення на півдні України дозволяє протистояти посухам і суховіям, захистити посіви від загибелі, забезпечити достатню кількість зерна та іншої рослинної продукції за несприятливих погодних умов.

Наразі проблемою є відсутність правового механізму вирішення питання щодо змісту та порядку самоврядного контролю органів місцевого самоврядування за використанням та охороною комунальних земель.

В Україні практично відсутній моніторинг зрошуваних земель та стану ґрунтів. Цю проблему необхідно вирішувати на місцевому, регіональному та національному рівнях.

Список літератури:

1. Дудяк Н. В. Інтегральна оцінка стійкості меліорованих агроландшафтних систем в наслідок антропогенного навантаження / Н. В. Дудяк // Бізнес-навігатор. - 2013. - № 1. - С. 285-291. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2013_1_56.
2. Сохнич А.Я., Богіра М.С., Яремко Ю.І., Стойко Н.Є. Державний контроль за використанням земель. Підручник / За ред. д.е.н. А.Я.Сохнича /. – Луцьк : Надстир'я, 2017. – 250 с.
3. Закон України «Про меліорацію земель» від 19.10.2016 № 1389-14 / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1389-14>
4. Земельний кодекс України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
5. Законі України «Про охорону земель» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text>

Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ СУПУТНИКОВИХ РАДІОНАВІГАЦІЙНИХ СИСТЕМ В ЗДІЙСНЕННІ МЕЛІОРАТИВНИХ ЗАХОДІВ

КОРБИЧ Олексій Миколайович - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЛАВРЕНКО Наталія Миколаївна - к.с.-г.н, доцент, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Актуальність. Встановлення меж частини земельної ділянки, на яку поширюється право сервітуту для забезпечення будівництва, обслуговування та експлуатації об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, здійснюється з метою визначення в натурі (на місцевості) метричних даних земельної ділянки та її частини, на яку поширюється право сервітуту, у тому числі місцеположення поворотних точок її меж. Виконання вищезазначених дій полягає в проведенні горизонтальної зйомки ділянки за допомогою GNSS- приймачів з прив'язкою до перманентних базових станцій мережі System.NET.

Основна частина. Перед початком проектних робіт проводять топографо-геодезичні вишукування з метою визначення просторових даних щодо частини земельної ділянки на яку поширюється право сервітуту.

Координати точок планової основи визначені за допомогою електронного приладу (Приймач GNSS S7G № S7G6044010021) відповідно до пункту 6 «Порядку використання апаратури супутникових радіонавігаційних систем під час проведення топографо-геодезичних, картографічних, аерофотознімальних, проектних, дослідницьких робіт і вишукувань та кадастрових зйомок» [1].

Прилад має номер сертифікату калібрування UA01№ 1973 від 26.04.2019 р. та визначено придатним до застосування.

Приймач STONEX S7-G – справжній переворот на ринку GNSS приймачів: рішення на долоні, 120 каналів, сантиметрова точність, GPS, GLONASS та GALILEO. S7-G компактний, ергономічний приймач, що має невеликі розміри та вагу. Використовує потужний процесор Marvell Xscale PXA-310 806MHz та Windows Mobile 6.5. Для підвищення продуктивності та збереження даних у приймачі є SD карта на додаток до наявної внутрішньої пам'яті 4 GB.

S7-G має інтегрований GSM/GPRS модем, який забезпечує швидке та ефективно інтернет з'єднання безпосередньо в полі, а також використовує Wi-Fi та Bluetooth технологію для передачі даних на великі відстані.

Повністю готовий до роботи S7-S з Wi-Fi, Bluetooth має GPRS модем, 5

МП камеру, телефон та MMS, водо захищений USB вхід. У максимальній комплектації всі опції Li-Ion батарея великої ємності забезпечує понад 8 годин роботи. Картка пам'яті SD 16 Gb. Високопродуктивний сенсорний дисплей 3.7" забезпечує чітке зображення 640×480 пікселів.

Рис. 1. Приймач STONEX S7-G

Застосовується приймач з використанням станцій спостережень глобальних навігаційних супутникових систем ПрАТ "Систем Солюшнс" Характеристика приймача наведена в таблиці 1

Таблиця 1. Основні характеристики приймача Stonex GIS S7-G

Показник	Характеристика
Канали	120
Супутникові сигнали	GPS (L1, L2, L2C); ГЛОНАСС (L1, L2); BEIDOU: B1, B2; SBAS: L1
Точність позиціонування	сантиметрова
Зовнішня антена	RTK гориз.: 1cm+1ppm; RTK верт.: 2cm+1.5ppm
Постпроцесинг	5 мм + 1 ppm (по горизонталі)
Гарячий старт	зазвичай < 15 sec
Повторне захоплення	< 1 сек

Використовується сучасне обладнання для програмного забезпечення та внесення результатів обміру в автоматизовану систему бази даних ведення державного земельного кадастру. Визначення координат кутів повороту меж земельних ділянки, виконується полярним методом із точок планової основи електронного приладу, згідно з вимогами «Інструкції з топографічного

знімання у масштабах 1: 5000, 1:2000, 1:1000, 1:500 (ГКНТА – 2.04-02-98)». Система координат, в якій визначались координати кутів повороту меж земельної ділянки СК-63 та УСК – 2000.

Спостереження виконуються в режимі реального часу (RTK) з використанням перманентних базових станцій мережі System.NET.

RTK (англ. Real Time Kinematic - дослівно «кінематика реального часу») - сукупність прийомів і методів отримання планових координат і висот точок місцевості сантиметрової точності за допомогою отримання поправок з базової станції, прийнятих апаратурою користувача під час зйомки.

Висновки. Використання сучасних супутникових радіонавігаційних систем в проектних розробках дає можливість удосконалити роботу під час проведення топографо-геодезичних, картографічних, аерофотознімальних, вишукувань, кадастрових зйомок та дослідницько-наукових роботах.

Список літератури

1. Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність: Закон України від 23 грудня 1998 р. № 353-XIV /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/353-14#Text>
2. Про затвердження Інструкції з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500 (ГКНТА-2.04-02-98): Наказ від 09 квітня 1998 р. № 56 /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0393-98#Text>

МЕЛІОРАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ФАКТОР АНТРОПОГЕННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИРОДНИХ ЛАНДШАФТІВ

КОРБИЧ Олексій Миколайович - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЛАВРЕНКО Наталія Миколаївна - к.с.-г.н, доцент, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Актуальність. Земля - основа існування людства. Розглядаючи питання, що стосуються земельних ресурсів, досить актуальною є проблема використання меліорованих земель України, у розвиток яких в двадцятому столітті було вкладено значний капітал (за різними оцінками - майже 20 млрд. грн.). Однак через неврегульованість організаційно-економічних механізмів функціонування даних земель, останнім часом спостерігається дуже низький рівень їх використання у сільськогосподарському виробництві.

Основна частина. Дослідженням питань еколого-економічної оцінки меліорованих земель займалися такі вітчизняні та іноземні вчені, як: С. Аверьянов, А. Аскоченский, В. Бакарасов, Г. Висоцький, В. Гей, В. Драчинська, В. Ковда, Л. Кожушко, А. Костяков, Д. Лико, А. Рокочинський, Н. Фроленкова, М. Хвесик, А. Черкасов, А. Шевченко, Б. Шумаков та інші.

Меліоровані сільськогосподарські землі займають у світі близько 425 млн. га. В Україні площа цих земель становить 5,8 млн. га в загальній площі оброблюваних територій, їх питома вага становить 14% загальної площі сільгоспугідь [1].

Меліорація, як фактор антропогенної трансформації природних ландшафтів, характеризується насамперед широким масштабом впливу та просторовими проявами негативних екологічних наслідків, оскільки зміни гідрологічного режиму заболочення в поєднанні з подальшою інтенсивною сільськогосподарською діяльністю супроводжуються порушеннями. Відповідно до п. 1 ст. 1 Закону України «Про меліорацію земель» [2]: меліорація земель – це комплекс гідротехнічних, культуртехнічних, хімічних, агротехнічних, агролісотехнічних, інших меліоративних заходів, що здійснюються з метою регулювання водного, теплового, повітряного і поживного режиму ґрунтів, збереження і підвищення їх родючості та формування екологічно збалансованої раціональної структури угідь.

Метою меліоративних заходів є збереження земель незалежно від кліматичних умов, охорона та оздоровлення довкілля. Меліорація

поділяється залежно від напряму меліоративних заходів, а саме визначаються такі основні види меліорації: гідротехнічна, культурна, хімічна, агротехнічна, агролісогосподарська (ч. 1 ст. 3 Закону України «Про меліорацію»).

Меліоративні масиви впливають на прилеглі природні водно-болотні екосистеми та наземні екосистеми. Такі дії спрямовані двоюко:

- по-перше, зниження рівня ґрунтових вод призводить до розвитку мезо- і навіть ксерофітних видів (вересу, лишайників, зелених мохів) у покриві відкритих боліт угруповань та спричиняє висихання водно-болотних екосистем;
- по-друге, меліоративні системи створюють зони затоплення, що призводить до посилення процесу болотоутворення, деградації ґрунтового покриву, висихання окремих біогруп гірських порід.

В Україні рекультивація земель триває вже багато років, її оцінюють лише за техніко-економічними показниками і в більшості випадків не враховуються екологічні наслідки. Недотримання напрямку русла фактично призвело до руйнування сотень малих річок. Біля малих і середніх річок, де рекультивація не проводилась, були знищені заплави, що завдало шкоди річкам, оскільки контури меліоративних полів були невиправдано розширені, тобто знищено багато лісів і чагарників. Це призвело до скорочення чисельності флори і фауни, до одноманітності ландшафтів. Процеси антропогенного впливу на ґрунт призвели до того, що сформувалися зовсім нові ґрунтові об'єкти, які відрізняються від природних аналогів своєю будовою, властивостями і, як наслідок, рівнем родючості.

Висновки. Усі заходи щодо здійснення меліоративних процесів повинні забезпечувати екологічно безпечне природокористування в межах водозаборів, індивідуальних господарств та меліоративних споруд. У зв'язку з цим необхідно здійснити комплекс заходів щодо вдосконалення існуючих видів рекультивації та зробити все можливе для мінімізації негативних екологічних наслідків.

Список літератури

1. Приймачук О. Меліоровані землі – минуле, сьогоднішнє, майбутнє. Ратнівщина. 2005. 23 травня. С. 15 – 29.
2. Про меліорацію земель : Закон України від 14.01.2000 р. 1389-XIV / Офіційні відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1389-14>

УДК: 345-987

РОЗРОБКА ЛОКАЛЬНОЇ ГІС ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ЗЕМЛЕУСТРОЮ

ЛЕГКОБИТ Анастасія Миколаївна - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЛАВРЕНКО Наталія Миколаївна - к.с.-г.н, доцент, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Геоінформаційні системи (ГІС) є найсучаснішим типом інформаційних систем, які використовуються, зокрема в землеустрої. Світовий досвід показав, що сучасні ГІС-технології незамінні у створенні та веденні державного земельного кадастру.

Важливими є також прості програми, які виконують різноманітні розрахунки, що виконуються набагато швидше та полегшують швидку обробку геоданих.

Важливою особливістю сучасних ГІС є те, що вони забезпечують розробку та аналіз великої кількості проектних рішень, створення рекомендаційних та карт для регіонів, що дає змогу знайти найкраще еколого-економічне обґрунтування заходів щодо організації територій та охорони новостворених об'єктів землекористування, оперативного управління землекористуванням, прогнозування та створення протиерозійної організації території.

Сучасна ГІС має в своєму арсеналі потужні програмні засоби і вирішує багато завдань, які можна згрупувати для кожного виду землевпорядних робіт за такими ознаками: отримання польових геодезичних даних, обробки польових щоденників, створення планово-картографічних документів, створення технічної документації, економічних розрахунків [2].

ГІС – інформаційна система, що збирає, зберігає, обробляє, отримує доступ, відображає та розподіляє просторові дані чи являє собою складний програмний продукт, що виконує функції комп'ютерного моделювання різноманітних процесів для вирішення широкого кола завдань управління з просторовою прив'язкою. ГІС-технологія – технологія обробки просторової інформації засобами ГІС.

Існуючі ГІС підтримуються програмним, апаратним, інформаційним, нормативним, кадровим та організаційним забезпеченням ГІС розрізняють за: обсягом або територіальним охопленням, за сферою застосування.

Залежно від територіального охоплення розрізняють:

- глобальні або планетарні ГІС (global GIS);

- субконтинентальні ГІС,
- національні ГІС, які часто мають державний статус,
- регіональні ГІС, субрегіональні ГІС
- локальні або муніципальні ГІС.

В Україні геоінформаційні системи і технології, що пов'язані з їх використанням, почали активно розроблюватися лише наприкінці 80-х – початку 90-х років минулого століття, що було пов'язано з виконанням таких робіт, як економічна оцінка земель та кадастр.

В Україні виділяють три етапи розвитку ГІС:

- початковий (кінець 80-х - 1993) – активно розвивалося українське програмне забезпечення, яке використовувало переважно просту технічну базу (ПК класу DX286-386, що працюють під MS DOS) та орієнтоване на локальних користувачів. Ці програми не можна назвати повноцінними ГІС. Водночас проведена на цьому етапі робота зіграла важливу роль у підготовці інформування громадськості про факт впровадження ГІС у різних сферах управління.

- середній (1993 - 1995) – початок проникнення в Україну ліцензійної зарубіжної продукції компаній ESPI, INTERGRAPH, MarINFO, AutoDesk. Значно розширена технічна база (ПК DX486 і Pentium, частково робочі станції, що працюють у середовищі Windows), а також коло користувачів ГІС.

- зрілий (з 1995 р.) – у цей період активно формується ринок ГІС та його користувачів. Існують можливості для роботи з ГІС за допомогою Інтернет-технологій. На жаль, більшість українських програм залишають ринок через низьку конкурентоспроможність.

Однією з вагомих переваг сучасних геоінформаційних систем є розробка та аналіз великої кількості різних проектних рішень для оптимізації ландшафту, охорони та збалансованого землекористування, відтворення природного ландшафту, прогнозування та контролю ландшафтних ресурсів.

Аналіз змісту завдань управління органами місцевого рівня показує, що тільки міська географічна інформаційна система, побудована на основі сучасних комунікаційних та комп'ютерних технологій, дозволить оптимізувати процес підготовки та прийняття рішень на основі надійних та оперативних даних щодо управління та містобудівні структури з подальшим контролем їх виконання.

Відкритість локальної ГІС є концептуальною основою комунікаційних процесів. Муніципальна ГІС визначає всі завдання, які необхідно вирішити при проведенні ефективної взаємодії різних інформаційних систем.

Практично всі роботи при складанні документації із землеустрою можна віднести до завдань геоінформаційного (просторового) аналізу.

При виконанні таких робіт передбачається, що геоінформаційні системи мають такі функціональні можливості:

- робота з космічними та аерофотознімками;
- перетворення даних з інших форматів;

- завантаження даних з електронних геодезичних приладів;
- створення векторних примітивів цифрових карт шляхом прямого введення координат;
- перетворення систем координат, картографічних проєкцій та масштабів;
- обробка результатів геодезичних вимірів;
- створення таблиць баз даних по об'єктах карти;
- різні методи просторового аналізу (за атрибутивними даними, за просторовими даними тощо);
- створення технічної землевпорядної документації;
- робота з файлами кадастрових даних у форматах IN4 та XML;
- автоматичне формування звітів і пояснень.

Аналіз вищезазначених функцій, показує, що для виконання землевпорядних робіт у землевпорядних організаціях та підприємствах можна використовувати «Digitals» «Геопроект», «Інвент-Град», ГІС «Карта» та інші.

Отже, створення ГІС на всій території запроваджує єдине інформаційне середовище для землеустрою, інформаційного забезпечення ринку землі, оподаткування, реєстрації прав власності та взаємодії з іншими автоматизованими системами. Методи геоінформаційних систем дозволяють аналізувати сучасний стан земель, виявляти помилки та недоліки, а також швидко створювати бази даних та інформацію про землю. Сучасні геоінформаційні системи дають можливість побудувати ефективну структуру землеустрою, створити спеціалізовані програми для прийняття управлінських рішень у цій сфері, зокрема на місцевому рівні.

Список літератури:

1. Смирнова С. М. ГІС технології в землеустрої / С. М. Смирнова. // «Вплив кліматичних змін на просторовий розвиток територій Землі: наслідки та шляхи вирішення» (10-11 червня 2021 року). – 2021. – С. 99–102.
2. Лихогруд М.Г. Структура бази даних автоматизованої системи Державного земельного кадастру України. Інженерна геодезія, 2000. №43. С. 120-128.

УДК: 528.3

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОПОГРАФО-ГЕОДЕЗИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІЙ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ

ЛЕЖЕНКІН Іван Олександрович - *к.т.н., старший викладач кафедри ГЕЗ, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного.*

ЯЦЕНКО Володимир Миколайович - *к.т.н., доцент, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

МАРТИНОВ Ігор Михайлович – *асистент, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

Сучасний стан розвитку науки і техніки задає нові стандарти виробництва в усіх сферах діяльності людини. Новітні технології створюють нову парадигму виробництва, в якій постійно підвищується продуктивність та якість виконання робіт. Інформаційні технології виводять збір, зберігання та обробку даних на новий рівень. Галузь геодезії та землеустрою не є винятком у ситуації, що склалася.

З кожним роком перед геодезичним виробництвом постають нові завдання, які потребують швидкого і правильного розв'язання. Це вимагає застосування нових технологій і засобів вимірювання. Застосування сучасних методів вимірювання дає змогу істотно скоротити час на проведення польових робіт, забезпечити високу точність результатів вимірювань та автоматичне збереження даних. Розвиток програмних засобів для опрацювання геодезичних вимірів допомагає скоротити час на камеральне опрацювання даних.

Дана робота присвячена огляду і аналізу традиційних та перспективних технологій геодезичної зйомки територій на локальному рівні.

Аерознімання вже протягом кількох десятиліть є ефективним інструментом для виконання геодезичних робіт, геофізичних досліджень та проведення різних видів моніторингів. Сучасні технології створення топографічних та кадастрових планів ґрунтуються саме на використанні матеріалів цифрового аерознімання. Однак собівартість застосування літаків та гелікоптерів для локального великомасштабного знімання на порядок вища. Тому альтернативним рішенням є використання для вищевказаних цілей безпілотних літальних апаратів (БПЛА).

Типове аерознімальне обладнання безпілотних літальних апаратів, як правило, містить цифрову камеру або відеокамеру, інколи у

гіростабілізованій платформі, та інфрачервону камеру або сканер. В деяких випадках БПЛА обладнують лазерними віддалемірами або лазерними сканерами, а середні та важкі - радіолокаційними станціями із синтезованою апертурою антени (РСА).

Безпілотні або дистанційно керовані апарати, безумовно, відповідають всім характеристикам роботизованих систем, і, насамперед, це їх здатність виконувати завдання автоматично, що не потребує присутності виконавця в небезпечних умовах, дає змогу здійснювати монотонну роботу, яка вимагає певних високо фахових навичок і концентрації уваги.

Сьогодні саме БПЛА широко використовуються для аерознімання, оскільки є недорогою альтернативою традиційному зніманню з літаків, гелікоптерів та супутників. Крім високої економічної ефективності (здешевлення в десятки разів), БПЛА мають додаткові переваги порівняно з традиційним аеро- та космічним зніманням:

- невелика висота знімання – можливо виконувати знімання на висотах від 10 до 200 метрів для отримання надвисокої роздільної здатності;

- локальність – можливість детального знімання невеликих об'єктів і малих ділянок там, де це цілком не рентабельно або технічно неможливо зробити іншими способами, наприклад, в умовах міської забудови;

- мобільність – не потрібні аеродроми або спеціально підготовлені злітні майданчики, БПЛА легко транспортуються легковими автомобілями (або переносяться вручну), відсутня складна процедура дозволів і узгодження польотів;

- висока оперативність – весь цикл, від виїзду на знімання до одержання результатів, займає кілька годин;

- екологічна чистота польотів – використовуються малопотужні бензинові або безшумні електричні двигуни, забезпечується практично нульове навантаження на навколишнє середовище.

Застосування БПЛА дасть можливість оперативно виконувати аерознімання спроектованої місцевості та отримати об'єктивні дані про наявність будов на території, оскільки зображення є і залишається реальним документом, завдяки якому завжди можна впевнитися у положенні та конфігурації границь ділянки.

Під час виконання землевпорядних робіт застосовуються ортофотоплани, сучасні космічні знімки території. Космічні знімки за допомогою сучасного програмного забезпечення оцифровуються, масштабуються і використовуються. Сучасне геодезичне програмне забезпечення дозволяє швидко і без особливих витрат зробити аналіз території і згідно цього провести землевпорядне наземне обстеження і визначити істинні межі територій адміністративно-територіальних утворень (одиниць), перспективи розвитку кожного сільського населеного пункту незалежно від чисельності жителів визначається місцем, яке він займає у системі розселення, територіальної організації виробництва і соціальної інфраструктури. При цьому враховуються плани розвитку

сільськогосподарських та інших підприємств, їх виробнича спеціалізація, рішення проектів землеустрою, територіального розвитку сільських районів і іншої містобудівної документації.

У сучасних умовах неможливо відокремити способи і методи інформаційного забезпечення від процесу створення проектів землеустрою і земельного кадастру. Проведення цих робіт повинно базуватися на достовірних даних про топографічні умови місцевості, необхідно мати спеціальну систему обробки даних, яка дозволяє створити цифрові карти і вирішити задачі реєстрації нерухомої власності, планування і великомасштабного картографування. Сучасна інформаційна індустрія пропонує для ведення автоматизованої системи державного земельного кадастру великий спектр програмних комплексів, що різняться між собою за функціональними можливостями.

Сучасний стан топографо-геодезичного забезпечення територій на локальному рівні ґрунтується на трьох положеннях: це одночасне визначення просторового переміщення, автоматизація вимірювань та використання складних моделей інтегрування вимірювань та прогнозування.

Для фіксації абсолютних просторових переміщень використовують: ГНСС-спостереження, наземну цифрову фотограмметрію, наземне лазерне сканування, електронну тахеометрію, наземну радарну інтерферометрію. Фіксацію відносних просторових переміщень виконують за допомогою систем багатокоординатних датчиків, космічного радарного знімання.

Основною тенденцією під час виконання геодезичного моніторингу складних інженерних споруд є розроблення та застосування автоматизованих систем геодезичного моніторингу. Сьогодні такі системи можуть містити будь-які засоби вимірювань, все залежить тільки від правильності математичних алгоритмів інтегрування даних, які закладено в програмне забезпечення системи.

Список літератури:

1) Інструкція з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500 (ГКНТА-2.04-02-98) (із змінами), затверджена наказом Головного управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 9 квітня 1998 р. № 56

2) Костецька Я.М. “Геодезичні прилади. Частина II. Електронні геодезичні прилади”, Львів: Престиж Інформ, 2000 рік.

3) Аналіз експериментальних робіт з створення великомасштабних планів сільських населених пунктів при застосуванні БПЛА / Галецький В., Глотов В., Колесніченко В. [та інші] // Геодезія, картографія і аерофотознімання. - 2012. - № 76. - С.85-93.

4) Матійчик М.П. Тенденції застосування безпілотних повітряних суден в цивільній авіації / Матійчик М.П., Качало І. А // Матеріали XI міжнародної наук.-техн. конфер. “АВІА 2013”. - 2013. - С. 97.

5) Проценко М.М. Аналіз методів цифрової обробки відеозображень апаратурою безпілотного літального апарата / Проценко М.М. // Вісник ЖДТУ. - № 3 (т. 1) - С. 67-72.

6) Станкевич С.А. Застосування сучасних технологій аерокосмічного знімання в аграрній сфері / Станкевич С.А., Васько А.В. // Наукові аспекти геодезії, землеустрою та інформаційних технологій: матеріали наук.-практ. конфер. - 2011. - С. 44-50.

7) Калюжний М.Н., Дорош О.М. Науково-методичні засади топографо-геодезичних робіт сільськогосподарського призначення. Землевпорядний вісник. 2011. №6.

УДК: 332.3:338.43

Теоретичний аналіз ефективного землекористування

СУХІНІНА Світлана Григорівна - *здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

ЯЦЕНКО Володимир Миколайович - *к.т.н., доцент, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

Наша держава перебуває на етапі формування ринкових відносин, одним із важливих критеріїв яких є реформування земельного питання. Проведення суттєвих перетворень певним чином не забезпечить раціональне використання та охорону земельних ресурсів, а відновлення продуктивного потенціалу сільськогосподарських угідь не відповідає вимогам екологічно чистого землекористування.

Хоча загальна площа ріллі в нашій країні становить близько 71 відсотка з усієї території країни ефективність землекористування в нашій країні є найнижчою в Європі. Площа розораних земель становить 54%, порушено екологічно допустиме співвідношення орних земель і лісових насаджень. Інтенсивне землеробство, збільшення навантаження на земельні ресурси, використання хімічних препаратів без чіткого контролю погіршує якість ґрунтів, знижує їх родючість, призводить до розвитку ерозійних процесів. З цих причин проблема економного використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення та їх екологічної безпеки з

урахуванням екологічних факторів при їх економічній оцінці є важливою з науково-практичної точки зору.

Ефективність використання сільськогосподарських земель в значній мірі залежить від рівня рентабельності сільськогосподарських підприємств, але їх фінансові інтереси не повинні призводити до погіршення властивостей земельних ресурсів в якості основного засобу виробництва в сільському господарстві.

Це пов'язано з поганим управлінням сільським господарством деякими сільськогосподарськими підприємствами, які більше піклуються про отримання прибутку, ніж про збереження родючості ґрунтів. В результаті такої марнотратної діяльності ґрунт сильно виснажується, більш схильний до ерозії. Від якості земельних ресурсів залежить врожайність і якість сільськогосподарських культур.

Ефективне використання земельних ресурсів неможливе без достовірної інформації про якість ґрунтів та рівень їх забруднення. Тому необхідно визначитися, якими будуть основні напрямки підвищення ефективності використання земель, який оптимальний варіант структури посівної площі, системи обробітку ґрунту, системи живлення та захисту рослин. При розробці систем удобрення важливо визначити оптимальні дози та пропорції поживних речовин для посівів. Відомо, що клімат впливає на умови сільськогосподарського виробництва, тому при вирощуванні рослин необхідно враховувати зміни метеорологічних умов [63].

Деякі вчені з метою збереження раціонального використання та охорони ґрунтового покриву пропонують використовувати принципи органічного землеробства, при якому співвідношення сільськогосподарських угідь (рілля, сади, луки, пасовища) до природних комплексів (лісів, озера, водосховища, заказники) буде економічно доцільним і безпечним для навколишнього середовища, структура сільськогосподарських угідь адаптована до ландшафтних особливостей території. На непридатних для

обробітку територіях необхідно облаштувати сінокоси, пасовища, лісові насадження, заповідні території.

В ефективному використанні землі зацікавлений не лише власник або користувач землі, а й суспільство в цілому. Таким чином, одним із дієвих факторів, які можуть вплинути на формування оптимальної системи землекористування, збереження та підвищення родючості ґрунтів, має стати посилення регулюючого впливу держави на використання сільськогосподарських угідь. Для вирішення проблеми ефективного використання сільськогосподарських угідь необхідний орган державного контролю, який здійснює моніторинг неефективного використання земель, що призводить до втрати родючості та деградації ґрунтів [63].

Для ефективного використання сільськогосподарських угідь українським аграріям необхідно дотримуватися комплексу елементів технології вирощування рослин, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів та високих урожаїв. Також організація ефективного використання земельних ресурсів у сільському господарстві потребує використання стратегічного управління. Стратегія ефективного землекористування ґрунтується на тому, що кожен суб'єкт господарювання має орієнтуватися у своїй діяльності на раціональне господарське використання обмежених земельних ресурсів, дотримуючись таких елементів, як: внутрішня забудова земель, цільове використання землі відповідно до її господарського призначення, земельні ділянки. охорона та екологічна стійкість, землекористування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Еколого-економічне землекористування в межах південно-степової зони України: колективна монографія. Колективна монографія за заг. ред. д.е.н., Яремко Ю.І., – Херсон: Айлант., 2018. – С. 170.
2. Структура земельного фонду України та динаміка його змін. - [Електронний ресурс] // Державна служба України з питань геодезії,

картографії і кадастру. - Режим доступу: [http://land.gov.ua /struktura-zemelnoho-fondu-ukrainy-ta-dynamika-ioho-zmin/](http://land.gov.ua/struktura-zemelnoho-fondu-ukrainy-ta-dynamika-ioho-zmin/)

УДК:52-1:528

АНАЛІЗ ПОРЯДКУ РОЗРОБКИ ПРОЕКТІВ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК В ОРЕНДУ ПІД БУДІВНИЦТВО ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОПЕРЕДАЧ

БРЕУС Ольга Петрівна - *здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

КРУПЦА Дмитро Олександрович - *к. с.-г. наук, старший викладач, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.*

Актуальність. В умовах здійснення земельної реформи, утвердження різних форм власності на землю, зміни в соціально-економічній ситуації обумовлюють необхідність корегування і уточнення основних методологічних положень та підходів створення стабільних еколого-економічних систем роботи енергетичних компаній.

Основна частина

З метою системної оптимізації використання природних і матеріально-технічних ресурсів, диференційованого адаптування землекористування до ґрунтово-ландшафтно-кліматичних факторів, а також регулювання деградаційних процесів постає необхідність у розробці проектних рішень для забезпечення електроенергією як окремих осіб, так і населення зокрема. Землекористувачі, в основному, не несуть ніякої відповідальності за шкоду, яку вони заподіюють ґрунтам. Тому, на державному рівні ставиться потреба переоцінки відносин між суб'єктами господарювання на землі та природним середовищем.

Результати. У зв'язку з цим виникла необхідність в їх удосконаленні порядку розробки проектів землеустрою, які б забезпечили на засадах приватної власності та оренди земельної ділянки, науково-обґрунтованими

підходами при будівництві ліній електропередач в умовах, що склалися, з урахуванням конкретних ґрунтово-кліматичних особливостей території, рельєфу, придатності ґрунтів, збереження історично культурних надбань міста для забезпечення потреб населення електроенергією при дотриманні усіх санітарних норм будівництва.

Законодавчо цього вимагають Земельний Кодекс України, Закон України "Про охорону земель", Закон України " Про землеустрій" та інші нормативні документи [1, 2, 3, 4, 5], що визначають правові, економічні та соціальні засади дбайливого відношення до землі, з метою забезпечення раціонального використання, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, інших корисних властивостей землі, збереження екологічних функцій ґрунтового покриву та охорони довкілля.

Саме «Аналіз порядку розробки проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок в оренду під будівництво лінії електропередач» спрямований на дотримання та виконання вимог використання земель передбачених законом.

Враховуючи важливість питань формування землекористувань енергетичною компанією розроблено проектні рішення, що спрямовані на забезпечення як окремих фізичних осіб, так і населення зокрема електроенергією з отриманням усіх санітарних норм будівництва.

Об'єктом дослідження є особливості процесу формування проектів землеустрою при розробці проектних рішень використання орендованої земельної ділянки енергетичною компанією при забезпеченні електроенергією.

У процесі дослідження використано методи: аналізу і синтезу (для вивчення і теоретичного узагальнення наукових досліджень щодо проведення формування землекористувань енергетичною компанією та організація території); графічний, графоаналітичний та картографічний (для відображення результатів розробки проектів землеустрою організації території вулиці міста Херсон); системного аналізу (використання орендованої земельної ділянки яка знаходиться у комунальній власності міста).

Висновки. Створення стабільних еколого-економічних систем з організації території землеустрою це один із важливіших розділів проекту. При цьому землеволодіння і землекористування громадян необхідно виконувати на основі затверджених схем землеустрою районів, проектів міського землеустрою (перерозподіл земель) та інших передпроектних матеріалів з інвентаризації земель, виділення земельних фондів спеціального призначення тощо. Енергетична компанія є постачальником електричної енергії як для населення так і для підприємців зокрема, з метою отримання прибутку з наданих послуг, яким надано земельну ділянку, що є комунальною власністю міста, а саме в оренду - для будівництва лінії електропередач, відповідно до закону. При будівництві лінії електропередач потрібно керуватися певними вимогами, а саме: потрібно розміщувати

електроопори та лінії електропередач відповідно до ДБН; земельна ділянка за своїми характеристиками має забезпечувати сприятливі умови для екологічної безпеки навколишнього середовища, збереження історично-культурної архітектури міста; енергетична компанія має забезпечити безпечне використання орендованої земельної ділянки.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України. Землевпорядкування, 2001, №4.
2. Цивільний кодекс України.
3. Закон України "Про охорону земель". Урядовий кур'єр №144 від 6.08.03 р.
4. Закон України "Про форми власності на землю" 36. Земельні відносини в Україні. Законодавчі акти і нормативні документи. К.: Урожай, 1998.
5. Урядовий портал [Електронний ресурс] / Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України - режим доступу
<https://www.kmu.gov.ua/npas/6544751>

**Аналіз законодавчо-нормативної бази
щодо особливостей організації території**

ДЖАМАЛЛІ Равіль Хагані-огли - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ДУДЯК Наталія Василівна - завідувач кафедри, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри «Геодезія, землеустрій та кадастр» Херсонський державний аграрно-економічний університет.

КУРАКОВА Лариса Германівна - старший викладач, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Особливостями проекту землеустрою на півдні України є забезпечення еколого-економічного обґрунтування сівозміни та землеустрою, має на меті організацію сільськогосподарського виробництва та землеустрою в умовах володіння та використання землі для ефективного сільськогосподарського виробництва, забезпечення раціонального використання та охорони земель, створення сприятливого середовища та покращення навколишнього середовища.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до Земельного кодексу України, Законів України «Про землеустрій», «Про охорону земель» та інших нормативно-правових актів та встановлюють склад і зміст проектів землеустрою, які забезпечують охорони навколишнього середовища та обґрунтування сівозміни та землеустрою.

Проекти землеустрою розробляються з метою організації сільськогосподарського виробництва та благоустрою сільськогосподарських угідь, що перебувають у власності на землю та землекористування для ефективного сільськогосподарського виробництва, раціонального використання та охорони земель, створення сприятливого екологічного

середовища, оздоровлення природних ландшафтів та інших раціональних заходів, які потребують вжиття. більше років. Договори оренди землі мають передбачати здійснення сільськогосподарського виробництва відповідно до розроблених та затверджених проектів землеустрою, які мають екологічне та економічне обґрунтування сівозміни та землеустрою. У разі зміни орендаря ділянки існуючий план забудови земельної ділянки не втрачає юридичної сили [1].

Склад земель, особливо сільськогосподарських угідь, і їх площа тісно пов'язані зі спеціалізацією господарства і ступенем концентрації виробництв. Фактичне співвідношення земель - один з найважливіших факторів, що визначають спеціалізацію виробництва. З іншого боку, довгострокова спеціалізація вимагає відповідного співвідношення землі та її розташування. Історично складена структура і розташування земель є наслідком впливу природно-економічних умов. Природними факторами є переважно рельєф, ґрунти, ступінь зволоження, глибина залягання підземних вод, природна рослинність; за економічними факторами - розташування населених пунктів, мережа доріг, пункти переробки та доставки, трудові ресурси тощо.

Природні умови можна покращити за допомогою реабілітаційних, культурних та інших заходів. Крім того, в результаті рекультивациі та докорінної зміни землекористування можлива перетворення одного типу земель на інший.

Перехід від фактичної структури землі до проектної відбувається шляхом їх часткової трансформації. Трансформація – це модифікація (перетворення) землі, тобто перехід землі від одного виду до іншого. Одночасно змінити положення землі [1].

В результаті перетворень ділянок встановлюється їх нове місце розташування. З іншого боку, при уточненні складу та меж земельних ділянок та зміні виробничого призначення ділянок відбувається їх

перетворення. Тому перетворення і розміщення земельних ділянок - комплексне завдання.

Підвищення інтенсивності використання земель (ділянок) можливе шляхом їх докорінного поліпшення в результаті комплексних меліоративних робіт (зрошення, меліорації тощо) або культурних обробок (вирубка чагарників і дрібних лісів, видалення насипів і каменів, штукатурка, вапнування, протиерозійні заходи тощо). Покращені площі не завжди перетворюються на інший тип земель [2].

Проектований склад і пропорції (структура) земель, їх розташування на ділянці повинні відповідати таким вимогам:

- виконання планів виробництва сільськогосподарської продукції, призначеної для збуту;
- повне, раціональне та ефективне використання всієї землі та її природних характеристик;
- припинення ерозійних процесів та оздоровлення ландшафту;
- дотримання встановленої спеціалізації виробництв та їх раціональне поєднання;
- забезпечення стабільної кормової бази для сільськогосподарських тварин;
- мінімальні витрати на транспортування та зберігання продукції без значних втрат;
- створення сприятливих умов для підвищення ефективності праці та високоефективного використання машинно-тракторних агрегатів;
- мінімальні капітальні витрати на освоєння нових земель та підвищення інтенсивності використання землі під обробіток, найшвидша окупність.

Таким чином, розробляється проект землеустрою, що забезпечує еколого-економічне обґрунтування сівозміни та землеустрою з метою організації сільськогосподарського виробництва та землеустрою у власності землі та землекористування для ефективного сільськогосподарського виробництва, забезпечення раціонального використання та охорони земель,

створення сприятливих довкілля і навколишнє середовище. пейзажі. Основним завданням проекту землеустрою є визначення складу, площі та розташування земельної ділянки на перспективу, що створює умови для ефективного використання та охорони ділянки.

ЛІТЕРАТУРА

3. Еколого-економічне землекористування в межах південно-степової зони України: колективна монографія. Колективна монографія за заг. ред. д.е.н., Яремко Ю.І., – Херсон: Айлант., 2018. – С. 170.
4. Яремко Ю. І., Дудяк Н. В. Геомодельовання ерозійної небезпеки регіонів зони Степу України за морфологічними характеристиками. Збалансоване природокористування // Збалансоване природокористування. - 2019. - № 2. - С. 106-118.
5. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: [навчальний посібник] / Л.Г. Мельник – Суми: ВТД «Університетська книга», 2015. – 654 с.

УДК: 338.1: 332.14

Аналіз раціонального використання земельних ресурсів в сільському господарстві

ХОДЕНКОВА Юлія Валентинівна - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЛАВРЕНКО Наталія Миколаївна - к.с.-г.н, доцент, науковий керівник, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Раціональне використання земель сільськогосподарського призначення має важливе значення при використанні земельних ресурсів

конкретної території, а також є елементом захисту земель сільськогосподарського призначення. Також у галузі землеустрою один із проектних документів щодо реалізації державної політики щодо використання та охорони земель, удосконалення земельних відносин, наукового обґрунтування розподілу земель відповідно до державних, громадських та приватних інтересів, формування раціонального землекористування, використання, створення екологічно стійких агроландшафтів є проекти еколого-економічного обґрунтування сівозмін.

Чим повніше та ширше використовуються земельні ресурси, тим економічніше їх слід використовувати. Суспільство відчуває дефіцит земельних ресурсів. Тому раціональне землекористування, відтворення природних ресурсів – одне з актуальних та головних завдань сьогодення.

У зв'язку з цим виникає потреба у формуванні нових положень щодо землекористування в Україні – концепції раціонального землекористування, яка могла б підвищити добробут людей, вирішити проблеми, пов'язані з раціональним та ефективним використанням земельних ресурсів.

Для сільськогосподарського виробництва, зокрема для рослинництва, важливими показниками є не тільки кількісні кліматичні показники а й режим та характер їх випадання, тривалість вологих та посушливих періодів, інтенсивність дощів, бо все це впливає на продуктивність ґрунту, розвиток водневої ерозії та вітрової ерозії. Ці характеристики разом із якістю землі прямо і опосередковано впливають рівень врожайності сільськогосподарських культур.

Підвищення інтенсивності землекористування (ділянок) можливе за рахунок їх корінного поліпшення в результаті комплексних меліоративних робіт (полив, осушення та ін.) або за рахунок культурних заходів (викорчовування чагарників та невеликих лісів, розчищення насипів та каміння), вапнування, протиерозійні заходи та ін.

Реалізація проектної структури посівних площ та суворе дотримання сівозмін у поєднанні з агрономічними заходами дозволить значно підвищити врожайність, захистити ґрунти від ерозії, знизити кількість бур'янів, а також хвороб та шкідників сільськогосподарських культур.

Основою визначення оптимальної структури посівних площ при розвитку землеустрою є принцип еколого-економічної доцільності, максимального використання ґрунтово-кліматичних факторів, що є основним, дешевим та екологічним засобом підвищення біопродуктивного потенціалу всіх земельних ділянок фермерського господарства «КРОКУС».

Для забезпечення раціонального використання, відтворення та підвищення родючості ґрунту, інших корисних властивостей землі, збереження екологічних функцій ґрунтового покриву та охорони навколишнього середовища на принципах дбайливого поводження із землею термін його оренди має бути довгостроковим, не менш як сім років. Короткострокова оренда також є перешкодою для інвестицій у покращення землі у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

6. Третяк А.М. Методичні рекомендації оцінки екологічної стабільності агроландшафтів та сільськогосподарського землекористування / Третяк А.М., Третяк Р.А., Шквар М.І., К.: Інститут землеустрою УААН, 2011. – 15 с
7. Еколого-економічне землекористування в межах південно-степової зони України: колективна монографія. Колективна монографія за заг. ред. д.е.н., Яремко Ю.І., – Херсон: Айлант., 2018. – С. 170.
8. Горlachук В.В. Управління земельними ресурсами: [підручник] / [В.В. Горlachук, В.Г. В'юн, І.М. Песчанська, А.Я. Сохнич та інш.] за ред. д.е.н., проф. Горlachука В.В., 2-ге вид., випр. І переробл. – Львів: «Магнолія плюс»; видавець СПД ФО Піча В.М., 2006. – 443 с.

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

ШКЛЯРЕНКО Олексій Васильович - здобувач освіти другого магістерського рівня другого року навчання, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ДУДЯК Наталія Василівна - завідувач кафедри, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри «Геодезія, землеустрій та кадастр» Херсонський державний аграрно-економічний університет.

КУРАКОВА Лариса Германівна - старший викладач, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

В умовах здійснення реформ децентралізації відбувається трансформація механізмів та процесів, що супроводжують функціонування та розвиток територіальних громад із наданням останнім певних додаткових повноважень, покладанням на них обов'язків зі здійснення більш ефективного управління.

Питання управління земельними ресурсами територіальних громад є предметом наукових досліджень великої кількості вітчизняних та зарубіжних вчених. Оцінка наукових розробок дозволяє виділити такі напрямки роботи вчених, а саме: розкриття питання землеустрою в контексті вивчення особливостей функціонування ТГ в країні загалом та дослідження проблем та розробка шляхів їх вирішень у сфері землеустрою територіальних громад.

На думку провідних науковців, переважна більшість місцевих громад через надмірну роздробленість та вкрай слабку матеріально-фінансову базу не виконали всіх повноважень органів місцевого самоврядування. Тому функціонування муніципалітетів у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого середовища, необхідного для всебічного розвитку, самореалізації, захисту прав, забезпечення муніципалітетів якісним та доступним адміністративними, соціальними та іншими послугами на своїх територіях.

Таким чином, управління земельними ресурсами територіальних громад сьогодні є важливою науковою та практичною проблемою, зокрема на місцевому рівні управління.

З початку 2020 року обрані місцевим населенням органи місцевого самоврядування контролювали лише близько десятої частини неприватизованих земель. Це не відповідає одному з основних принципів демократичного суспільства, визнаному у світі, – принципу універсальності місцевого самоврядування.

Законодавство, що становить сучасну правову базу управління земельними ресурсами територіальних громад: Конституція України, Земельний кодекс України, Закони України «Про землеустрій», «Про охорону земель», «Про державний контроль за використанням та охороною земель», «Про оцінку земель», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», тощо.

Реалізація ЗУ «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» стала чи не найважливішою складовою процесу реальної децентралізації, яка розширює повноваження територіальних громад у землеустрої.

Відповідно до цього Закону деякі функції державного контролю будуть делеговані виконавчим радам муніципалітетів. Для набуття контрольних повноважень відповідні ради мають приймати рішення самостійно.

Стратегії розвитку ОТГ потрібні перш за все, щоб стимулювати пошук точок зростання для закладення основ спроможності громади, переходу від давно створеного образу невірної виконавця до ефективного та ініціативного, та розумного розвитку.

До основних проблем, у сфері земельних відносин територіальних громад належать:

- невизначеність меж території територіальних громад;
- неотримання від землевласників та землекористувачів надходжень до місцевого бюджету від плати за землю;
- нездатність планувати діяльність через відсутність повної, достовірної та актуальної інформації про територію громади;
- забруднення земель;
- відмова у задоволенні потреб та інтересів громадян у придбанні земельних ділянок;
- відсутність пропозицій щодо залучення інвесторів та представників бізнесу;
- відсутнє резервування перспективних територій для розвитку територіальних громад;
- недостатній догляд та обслуговування меліоративних систем;
- незаконне використання безхазяйних лісів.

В сучасних умовах децентралізації та об'єднання громад найбільш актуальним є питання встановлення, узаконення меж територіальних громад, а також планування, використання та охорона земель у межах цих територій. Чітко визначена межа ОТГ та відображена в проектній документації надасть змогу визначити фактично наявні землі, встановити обмеження землекористування, визначити категорії землекористування, функціональні зони, рекреаційні зони в межах території, а також резервні території для подальшої забудови.

Підвищення ролі громад у вирішенні комплексу земельних питань на їх території сприятиме відродженню інтересу людей до розподілу та характеру

землекористування, а земельний ринок стане ефективним інструментом забезпечення раціонального використання та охорони земель територіальних громад.

Отже до особливостей управління земельними ресурсами в територіальних громадах можна віднести необхідність реалізації заходів щодо усунення визначених при проведенні даного дослідження основних проблем у галузі земельних відносин.

В результаті вирішення проблем, зазначених вище, громада отримує: створену межу територіальної громади, дані про ресурси територіальної громади, їх склад та кількісні показники, визначені межі обмежень використання земель, визначені шляхи виконання місцевого бюджету, виявлені невикористані ресурси, певні перспективи землекористування територіальної громади. Місцеві органи влади отримують інструменти для планування землекористування в громадах та організації раціонального використання та охорони земель різного призначення.

Список літератури

1. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.
2. Дорош Й., Новаковський Л., Третяк А. Стан та проблеми землеустрою об'єднаних територіальних громад у контексті підвищення їх фінансової стійкості. Землевпорядний вісник. 2018. № 12. С. 14–20.
3. Закон України “Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин”// [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text>
4. Практичний інструментарій 2.0 із управління земельними ресурсами: на шляху до розширення повноважень громад // [Електронний ресурс] .– Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/726/praktychnyi_instrumentarii_2-0.pdf

